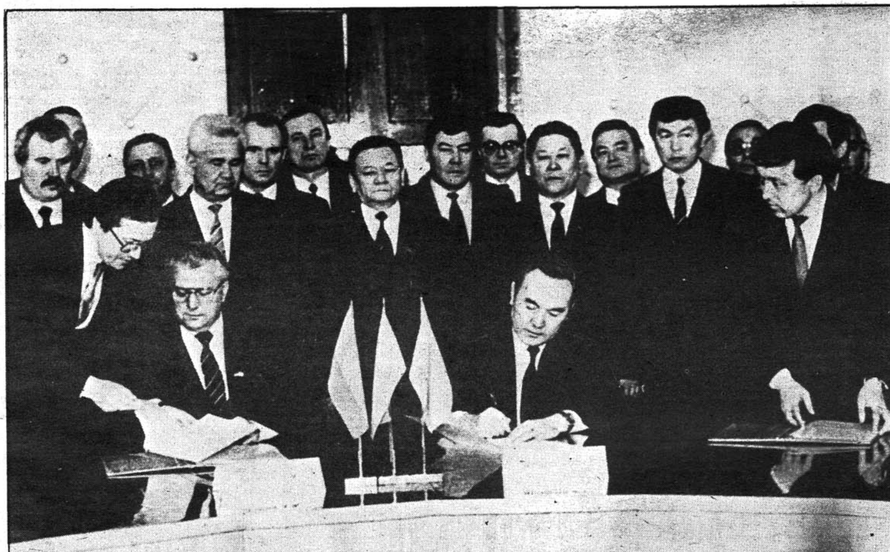
Влада — Радам!

ГОЛОС УКРАЇНИ

Газета Верховної Ради Української РСР ◆ № 36 ◆ Четвер, 21 лютого 1991 року ◆ Ціна 10 коп.

ПІДПИСАНО ДОГОВІР МІЖ КАЗАХСТАНОМ І УКРАЇНОЮ

АЛМА-АТА. 20 лютого. Під час підписання Договору між Україною і Казахстаном.

Телефото КАЗТАГ — Укрінформ.

Продиктовано в номер

У Казахстані шанують і зберігають традиції. І це ще раз підтвердили урядові делегації двох республік, які розпочали день з покладання квітів до пам'ятника В. І. Леніну.

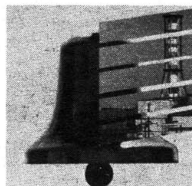
А головною подією стало підписання Договору між Українською РСР та Казахською РСР у Будинку дружби. Офіційні документи від імені народів України і Казахстану підписали Президент Казахської РСР Н. Назарбаєв і Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук. Вивчивши текст Договору, слід зазначити, що сторони, укладаючи його, спирались на Декларацію про державний суверенітет України та Декларацію про державний суверенітет Казахської Радянської Соціалістичної Республіки, підтвердивши права народів розпоряджатися своєю долею та враховуючи зв'язки, що історично склалися між народами двох республік, традиціями взаємозбагачення двох культур. Вважаючи, що дальший розвиток і зміцнення відносин між Україною та Казахстаном відповідають корінним національним інтересам, сторони домовились укласти Договір. Вони визнають одна одну суверенними державами. І зобов'язуються утримуватися від дій, що можуть завдати шкоди їх державному суверенітету.

Україна і Казахстан за Договором розвивають рівноправне співробітництво у галузях політики, економіки, культури, охорони здоров'я та інших, що сприяють розвитку двох народів.

Договір укладається строком на 10 років і підлягає ратифікації. Обмін ратифікаційними грамотами відбудеться у Києві. Договір, після набрання ним чинності, буде поданий до Організації Об'єднаних Націй для реєстрації та опублікування.

Після підписання Договору відбулася прес-конференція, в якій взяли участь і відповіли на запитання журналістів керівники двох республік.

(Звіт із прес-конференції читайте на 12-й стор.).

Щоб якось зарадити біді, Верховна Рада УРСР прийняла рішення про зупинення Чорнобильської АЕС. Тим часом, поки компетентна комісія уряду республіки працює над тим, як найліпше зробити це, «атомні кола», усупереч здоровому глузду, дбають про реконструкцію енергоблоків. Оповідь про це — на 11-й сторінці.

Що-що, а пересварити між собою людей ми уміємо. Було б, як кажуть, що ділити. А там — і пішло-поїхало. Коли недавно киянам повезло з даровими квартирами, на превеликий жаль, у батьків столичного міста не вистачило влади законно розподілити їх між претендентами. І що далі! Відповідь на це запитання шукайте в матеріалі «Нехороші» квартири», вміщеному на 15-й сторінці.

Наша духовність, як і матеріальне благополуччя, не викликає ні в кого захоплення. Отож, не до театрів, хоч вони де-не-де є. А вже як відважився хто побувати на виставі, чужу біду сприйматиме до серця, як свою. Отже, не перевелися і в нас театрали. Яка наступна вистава! (див. 9-у сторінку).

ГОЛОС України

Газета Верховної Ради Української РСР

Головний редактор Сергій ПРАВДЕНКО

Редколегія:
Олександр БІЛИК заступник головного редактора
Анатолій ГОРЛОВ заступник головного редактора
Олександр ЄМЕЛЬЯНОВ член-кореспондент АН УРСР
Володимир КРАСНОДЕМСЬКИЙ
Леонід САМОЙЛЕНКО заступник головного редактора
Борис СИДОРЕНКО заступник головного редактора
Анатолій СОЛОНСЬКИЙ
Віталій СУДДЯ відповідальний секретар

◆

Засновник — Верховна Рада Української РСР.

◆

Адреса редакції: УРСР, 252047 Київ-47, вул. Нестерова, 4

Рукописи не рецензуються і не повертаються. Думки авторів публікацій у «Голосі України» не завжди збігаються з точкою зору редакції.

Індекс 60955. Тираж 166.150. Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

◆

Газета виходить 5 разів на тиждень. У вівторок — на 8 сторінках, середу, четвер, п'ятницю та суботу — на 16 сторінках.

◆

УВАГА! У зв'язку з технологією випуску газети другий «зошит» [9—16 стор.] вкладено між 4 і 5 сторінками.

ВИБІР, АЛЕ ЯКИЙ?

Продовжуємо друкувати виступи депутатів щодо питання референдуму на території України.

Олександр СТАРИЧЕНКО, виборчий округ № 124, Донецька область.

1 лютого 1991 року, на початку роботи третьої сесії, деякі депутати виступали з заявками, що проведення референдуму 17 березня 1991 року є передчасним. Сьогодні це ж висловив член Президії депутат Матвієнко.

Мої ж виборці в Костянтинівському районі та місті Дружківка Донецької області навпаки вважають, що ми пізно його будемо проводити. Ми повинні були це зробити, як тільки в державі почали роботу сили за розвал Союзу, після народного визначення цього питання чітко і цілеспрямовано працювати в обраному народом напрямі.

Один із народних депутатів, голова щойно створеної партії жалівся на сесії, що Укази Президента заважають працювати. Якби ми провели референдум раніше, то вони б або ж не діяли на Україні, або ж допомагали їй краще жити. Для мене і більшості моїх виборців постанова Верховної Ради Союзу РСР від 16 січня 1991 року про референдум питання, яке внесене в бюлетень, ясне і зрозуміле. Я дивуюсь шановній Президії, що їй воно не зрозуміле, дійсно, кажуть: хто що хоче зрозуміти, той це й робить. Питання бюлетеня затверджено Верховною Радою СРСР. Я бачу відповідь на запитання дня: Союз необхідний, це — Союз суверенних республік. Цей Союз гарантує свободу і права людини будь-якої нації.

У Донецьку, в грудні 1990 року Міжгалузевий центр профпедагогіки, екології і соціології праці провів опитування робітників на 14 промислових підприємствах області на предмет ставлення їх до Союзу, Союзного договору та соціалістичного вибору. Результати такі: абсолютна більшість людей схильна до Союзу РСР і соціалістичного вибору. Це знову підтверджує, що мої виборці думають так, як більшість на Донеччині.

Ми, депутати Верховної Ради УРСР, законотворці. Тож, поважаючи рішення Верховної Ради Союзу РСР, повинні зробити все, що від нас належить, щоб референдум пройшов згідно з постановою. Хай люди самі скажуть, як вони хочуть жити.

Тепер стосовно того проекту постанови, що ми вчора одержали. Мене здивувала та постанова про референдум, яку підготувала Президія Верховної Ради України, яка до бюлетеня внесла ще одне запитання. Вважаю це недоречним. Тим більше, що негативна відповідь по першому запитанню однозначно дає відповідь на друге.

У зв'язку з тим, що наша Президія ігнорує поданий проект рішення Верховної Ради Союзу, вважаю, що вона сама себе не поважає і дає привід будь-яке рішення Президії Верховної Ради України ставити під сумнів або ж зовсім не виконувати обласним, районним чи сільським Радам. Тому пропоную прийняти просту постанову такого змісту. «Провести референдум про збереження Союзу РСР на території Української РСР 17 березня 1991 року і внести в бюлетень для таємного голосування одне запитання: «Чи вважаєте ви необхідним збереження Союзу Радянських Соціалістичних Республік як оновленої Федерації рівноправних суверенних республік, в якій повною мірою гарантуються права і свободи людини будь-якої національності?». І більше нічого не вигадувати, не бути розумнішими, ніж ми є.

Володимир ЯВОРІВСЬКИЙ, виборчий округ № 229, Кіровоградська область.

Я сьогодні виступаю ще і як народний депутат СРСР, тобто як представник імперського центру.

Я хочу, щоб ми з вами, оскільки ми вже підводимо риску, я хотів, щоб ми на мить нагадали, як рівно рік тому ми з вами місили болото, били себе кулаком у груди, як обіцяли, що будемо боротися, відстоювати і таке інше.

Те питання, яке ми сьогодні обговорюємо, це питання не ритуальне і не йдеться про те, що там буде значитись у цьому бюлетені. Це питання кореневе, ми до нього, може, йшли весь час такої важкої, такої драматичної роботи.

Я хотів би, згадую тут слова одного із інтелектуальних лідерів більшості Юрія Єльченка, який виступав від імені своїх виборців, і казав, що от він недавно з ними радився. Я собі хотів уявити, як це він радився: зібрав 80 тисяч людей, і вони голосували, чи як це було? Давайте ми все-таки будемо говорити від свого власного імені і пам'ятати, що ми свою позицію доводили нашим виборцям, і через те вони нас вибрали. Мабуть, це буде чесніше.

І до Олександра Мороза шановного, теж інтелектуала від більшості. Ви сказали про те, що є сили, які хочуть зруйнувати Союз. Олександре Олександровичу, не треба ніяких сил, він благополучно валиться сам. Ви тут помилилися. Блискучий стиліст, а от слово поклали не на місце.

Що ми сьогодні власне обговорюємо? У чому корінь того питання? Я не буду торкатися юридичних, правових аспектів, їх тут детально пробили юристи. Але ось хроніка останніх десяти днів під кутом зору тільки одного Чорнобиля.

Ми поїхали із нашим прем'єром, з Фокіним, були в зоні. Зустрічаємося з першим заступником міністра нашої ядерної енергетики, Мінатоменергопрому. І ось що каже представник цього центру: «Ядерная станция, три блока должны работать, они должны зарабатывать деньги на ликвидацию ядерной катастрофы».

Що він каже? Якщо ви проголосили суверенітет, це — вам гроші. Грошей давати на ліквідацію наслідків чорнобильської катастрофи не будемо. Фокін зачитує листа від одного з міністрів із Союзу, який пише йому. Це — буквально знущання над ним. Ось Шовкошитний може підтвердити. «Поскольку вы приняли Декларацию о суверенитете, мы вас ассигновать больше не будем».

До чого це я веду? Щодо запитання, я не був би проти нього, нехай би було це запитання. Але це запитання, яке стоїть там, потрібно викреслювати по частинах. Я б, скажімо, викреслив все, тільки залишив би права людини і права народів. Що нам пропонують за оновлення? Давайте реально, без емоцій, розберемося. Пройшло п'ять років. Давайте визначимо, ми з вами, як політики, який напрямок цього оновлення за п'ять років. Як же ж ми оновили Союз? На шляху цього оновлення Карабах-кривавий, питання якого ми досі не вирішили. На шляху цього оновлення — Тбілісі, на шляху цього оновлення — Литва. Як я можу, скажіть, будь ласка, як людина, як громадянин, як я можу ставитися до цього центру? Коли увечері Горбачов, який у нас на З'їзді народних депутатів СРСР щоразу отримував, даруйте мені, все нові й нові повноваження, їх у нього сьогодні більше, ніж у Господа Бога, а, виявляється, державою нікому керувати сьогодні. Вирішили військові там оточити парламент, вони його оточують. Увечері Горбачов на Раді Федерації говорить про те, що все нормально, що тільки парламентський шлях, а на другий день вже постріли і кров у тій же самій Литві. Яке ж це оновлення, вибачайте мені? Я мушу відповідати перед своїми виборцями, перед своєю совістю.

Не кричіть на мене, бо я не люблю, коли на мене кричать, дуже багато в житті на мене кричали. Я викладаю свої аргументи і зараз закінчую. Через те, шановний Дорогунцов Сергій Іванович, я вас люблю за ваші блискучі афоризми, скажімо, «комуніст, який займається комерцією, це не комуніст». Запам'ятаю на все життя!

Я розумію і розділяю вашу тривогу в тому, що справді це друге запитання позбавляє вас права вибору. Як не крути — все одно Союз. Я йду вам назустріч, і через те вношу пропозицію поставити третє питання, де б ви мали вибір: «Ви — за суверенну, вільну, незалежну демократичну Україну, в якій будуть збережені права всіх людей?». Буде вибір, будь ласка, я йду вам назустріч, пропоную внести це в бюлетень.

Валерій МЕЩЕРЯКОВ, виборчий округ № 366, Харківська область.

Я выступаю по поручению депутатской группы «Демократическое возрождение Украины», это бывшая «Демократическая платформа Украины».

Я не намерен выяснять партийно-политические отношения, ибо сейчас не до «выяснюшек», слишком серьезен вопрос, вопрос о нашей суверенной Украине.

Группа целиком разделяет выступление Виктора Ивановича Шишкина, который показал, ну, мягко говоря, юридическую несостоятельность всесоюзного референдума. Но я буду говорить о другом. Формулировка вопроса в бюллетене для всесоюзного референдума порождает много новых вопросов и недоумений.

«Считаете ли Вы необходимым сохранение СССР как обновленной федерации равноправных суверенных республик?». Так звучит первая часть предлагаемой нам формулировки. И отвечать придется «да» или «нет». Судя по результатам социологических опросов, лишь небольшая часть избирателей готова без колебаний сказать «да» или «нет». Большинство же наших граждан попадает в подготовленную ловушку. Как быть, если я за сохранение Союза, но не хочу, чтобы он был в форме непонятно как, непонятно кем и непонятно насколько обновленной федерации. Цену этой федерации равноправных и суверенных мы уже поняли, когда четвертый Съезд Советов СССР отказался признать суверенитеты республик. Когда Президент своими Указами перечеркнул принятые нами постановления о службе в армии. Цену этой федерации мы в полной мере осознаем сейчас, когда союзное правительство повысило оптовые и закупочные цены, предоставив нам с вами возможность подписать приговор себе, взяв на себя ответственность за повышение розничных цен. Естественно, республики на это не пошли, и мы имеем затоваренные базы и магазины при пустых полках.

Как Президент понимает федерацию, мы слышали по его выступлению. Это федерация по опубликованному проекту Союзного договора. Но мы же с вами уже высказались против этого проекта, как не считающегося с нашим суверенитетом.

Как Президент и его нынешняя команда понимают федерацию, мы наглядно видим на примере приказа всем проводить референдум по единой форме, с практически заданным ответом. Вместо того, чтобы обратиться к суверенным республикам с предложением определиться в удобной для них форме по вопросу, быть ли им в Союзе. И если быть, то каким они видят этот Союз. Центр диктует: хотите быть в Союзе, забудьте о суверенитете и принимайте наши условия — обновленная федерация равноправных в своем бесправии республик. А не хотите — подчинитесь большинству. Так какой же ответ зачеркивать тем, кто хочет сохранить Союз, но боится и не верит в федерацию, в которой суверенитет республик лишь красивое словосочетание, тешащее самолюбие депутатов.

Зачеркнуть «да» и оставить «нет», но тогда получается, что ты вообще против любого Союза, за Украину вне Союза. Судя по социологическим данным, восток, юг и центр Украины против Союза голосовать не будут. Вот тут и захлопнулась ловушка, не хочешь быть, так сказать, «сепаратистом» и «самостийныком» — голосуй за всевластие центра, без всякой суверенной фанаберии. И третьего не дано. Это, с моей точки зрения, недемократично.

Где же выход? Честнее всего было бы провести свой, республиканский референдум, право на который дает нам 5 статья нашей Конституции. Юристы должны сформулировать вопросы так, чтобы граждане могли высказаться, какой они видят Украину.

Первое — республикой в составе СССР как федеративного государства, и не нужно здесь добавлять слова суверенное, не нужно обманывать себя и наших избирателей, это будет суверенитет провинции Квебек или штата Огайо.

Второе — суверенным государством в составе СССР, преобразованного в содружество суверенных государств, это мы вернемся вообще-

(Продовження на 3-й стор.).

ВИБІР, АЛЕ ЯКИЙ?

(Продовження. Початок на 2-й стор.).

то, к идее союзного договора 1922 года. Это я специально говорю для пламенного марксиста, уважаемого товарища Дорогунцова.

Третье — суверенным государством вне Союза. Люди должны иметь выбор. Под центром, в составе федерации, содружество суверенных государств или спасение в одиночку.

Если же наш Верховный Совет сегодня еще не готов решиться на республиканский референдум, мы согласны поддержать проект решения, внесенный Президиумом Верховного Совета. И здесь я вынужден возразить уважаемому Александру Александровичу Морозу в том, что если будут эти две формулировки, то, дескать, недемократично, нет формулировки вообще против Союза. Простите, но мы будем проводить референдум. По Закону о выборах недействительным считается и бюллетень, в котором не вычеркнута ни одна из позиций. Если вычеркнуты две позиции, тем самым бюллетень действителен и человек показывает, что он — вообще против любого Союза, за Украину вне Союза. Наша группа предлагает только формулировку второго вопроса, предложенную Президиумом, немножко изменить. Буквально несколько слов. Добавить во второй части... Ну, я оставляю Президиум, спасибо за внимание.

Володимир ЩЕРБИНА, виборчий округ № 375, Харківська область.

Группа депутатов от Демократической партии поручила мне подготовить и сделать следующее заявление. Навязываемый центром референдум — это попытка преодолеть кризис власти и получить мандат доверия народа вопреки всем очевидной неэффективности действий этой власти.

Центр торопится, ибо после нескольких неудачных попыток осознал свою неспособность предложить позитивную программу преодоления общего кризиса нашего общества, программу, поддержанную народом.

Нам предложено одобрить создание обновленного Союза, как федерации суверенных республик, способной защитить права человека на всей своей территории. Но федерация у нас уже была, сверхцентрализованная и еще недавно обладавшая всей полнотой власти. И она вместо решения наших проблем сумела лишь сделать кризис совершенно нетерпимым. Нам предлагают референдум тогда, когда стало ясно:

1. Центр не умеет возродить наше умирающее сельское хозяйство. Вместо глубокой земельной реформы партия во главе со своим лидером и нашим Президентом готова до конца нашего защищать государственную собственность на землю.

2. Центр не умеет провести экономическую реформу, которая даст народу достойный человека уровень жизни. Под крики о борьбе с теневой экономикой центр своей ценовой политикой отобранные у народа средства через дотации и торговлю отдает черному рынку, дельцы которого теперь в состоянии платить сами зарплату правоохранительным органам.

3. Центр не в состоянии провести необходимые реформы в армии, и она уже задыхается под бременем свалившихся на нее проблем. Количество в ущерб качеству, и вот уже наши атомные подводные лодки, пошедшие ко дну, отравляют моря и океаны планеты, семьям наших офицеров не хватает жилья и продовольствия у себя на Родине, уголовные нравы в виде «дедовщины» калечат наших детей.

4. Центр не может уважать суверенитет республик, так как видит в нем главную угрозу своему всевластию. И вот уже гарнизон Вильнюса «самовольно» приходит на помощь самозванному «комитету национального спасения» и пытается свергнуть законную власть.

5. Центр не в состоянии защитить права человека, о чем свидетельствуют многие сотни тысяч наших внутренних и внешних беженцев. Все яснее мы понимаем, что от новых «чернобылей», СПИДа, неэффективности коррумпированных государственных структур власть центра защитить народ не в силах.

Демократическая партия Украины считает, что референдум, предложенный Верховным Советом СССР в своей форме, неприемлем по следующим причинам:

1. Нельзя проводить референдум о суверенитете в среднем, когда волю народа одной республики, например, Литвы, можно блокировать голосами народов других республик. Но именно это предусматривает закон о Союзном референдуме;

2. Референдуму должно предшествовать принятие Конституции Украины, так как создание Союза — дело суверенных республик;

3. Референдум — незаконен и преждевременен. Вдобавок, он может вызвать межнациональную напряженность внутри республики, так как даст безответственным элементам возможность толковать его результаты как проявление несвойственного нашей общественной жизни противостояния по национальному признаку.

Сначала устранение суверенных республик, а затем создание их Союза их же суверенной волей. Таким видит Демократическая партия Украины путь решения вопроса.

В заключение хотел бы закончить цитатой из писания: «Блаженны нищие духом» и «Прости им, Господи, ибо не ведают, что творят». Спасибо за внимание!

У перерві.

Павло МОВЧАН, виборчий округ № 2, м. Київ.

Я думаю, що після референдуму клопоти з моїм прізвищем будуть уже розв'язані, і ми всі будемо Мовчанови, Драчови і всі інші, навіть Кравчукови.

Тому я хотів би почати своє слово з того, що для референдуму потрібний певний рівень цивілізації, без якого будь-який референдум може стати спотворенням і навіть мати трагічний результат. Ми надто невігласи як у правовому, так і в економічному плані. Ми повинні мати певну правову підготовку і певний досвід демократичного життя. Адже й надалі більшість населення в республіці голосуватиме механічно, не усвідомлюючи того, що вибирається. Бо це сприймається на рівні ритуалу, а не вибору. Саме на цю ритуальність і робить ставку центр на чолі з Президентом. Роблять ставку на народне невігластво, на байдужість. А байдужими люди сьогодні не можуть бути тоді, коли йдеться про життя та про смерть, про добро та про безпечність, про наших дітей з вами. Якими їм бути? І якщо ми сьогодні говорим про рештки суверенітетів, яким загрожують, то я вам смію нагадати, що в 1945 році Україна ввійшла в число країн — співзасновників ООН і стала повноважним членом ООН. У такий спосіб Україна була визнана де-юре країною світової співдружності, включаючи й СРСР, суверенною державою з усіма відповідними наслідками — створенням армії, Міністерства закордонних справ і тому подібне. До речі, про армію.

Відповідно з Законом від 1 лютого 1944 року про створення військових формувань у союзних республіках і перетворення Народного Комісаріату із загальносоюзного в союзно-республіканські комісаріати, ми повинні були давно вже мати свою армію. І не треба нам пригадувати нових законів, а вчинити все, що зробила Росія, прийнявши постанову від 30 січня 1991 року.

Принагідно ознайомлю вас, шановні депутати, з цим Законом 47-річної давності, бо це все має відношення до референдуму.

«Установить, что Союзные республики организовуют войсковые формирования в республиках. Дополнить Конституцию СССР статьей 18(б) такого содержания: «Каждая республика имеет свои республиканские формирования. Преобразовать комиссариат из общесоюзного в республиканский. Председатель — Калинин, секретарь — Горкин. 1 февраля 1944 года».

Як бачимо, суверенні ознаки ми нібито мали, і повинні були мати, але насправді Україна послідовно усліджувалася. Її суверенні права як члена ООН, бо скажімо, ми не були запрошені на Хельсінкські угоди.

Минулого року наша делегація не була допущена в Парижі до розмов про можливість європейської безпеки.

У зв'язку з цим вважаю неприпустимим проведення на території України будь-яких заходів, затіяних центром, включаючи й референдум. **Тому я вимагаю негайного припинення на території України дії Конституції СРСР, законів СРСР і визнати недійсними для України всі Укази Президента.**

Негайно слід відкликати з Верховної Ради СРСР народних депутатів від України, звернутися до країн світової співдружності про встановлення дипломатичних відносин на рівні посольств, створити парламентську урядову комісію для вирішення всіх економічних, політичних, правових питань, пов'язаних з виходом України з числа республік СРСР.

І п'яте. Оголосити міжнародними всі договори, укладені поміж урядом України та урядами республік, що входять до республіки СРСР, визнати недійсними для України всі міжнародні договори, які уклав уряд СРСР, і припинити експортні поставки за тими договорами. Вимагати від уряду СРСР відшкодування збитків, завданих народу України від Чорнобиля.

А моя пропозиція полягає ось у чому. Телеграма з міста Дніпродзержинська: «Закликаємо Верховну Раду України сформулювати текст бюлетеня в такому вигляді, як подано у «Голосі України» за 26 січня 1991 року. Дякую.

Валерій ХМЕЛЬНЮК, виборчий округ № 300, Одеська область.

Сегодня очень много велось разговоров о центре, о его непонимании. Я сам мог добавить к этому перечню достаточно большое количество позиций, опозданий, запаздываний и всего остального.

Наверное, смысл будет все-таки не в этом. Недавно в Одессе прошел интересный спектакль, который называется «Королева Молдаванки, или Наш ответ Президенту». Да, в Одессе!

Суть этого спектакля такова, что на улице Нефедовской, 19 было образовано государство в лице одного двора. Достаточно уникальная фабула. Я бы не хотел, чтобы наше государство отделилось до уровня подворий. Но это в порядке затравки, а что касается сегодняшнего вопроса, я полагаю, что мы должны себе давать отчет в том, что сегодня обсуждаем. Если вопрос о законности проведения самого референдума — это одно. А если, какую законную силу будут иметь итоги референдума — это, соответственно, другое.

Багатство нашего украинского и русского языков, большая неточность законов, и желание сорвать референдум, к сожалению, может нас увести очень далеко.

Проведение референдума по вопросу о том, быть или не быть Союзу, на мой взгляд, крайняя необходимость, и она не вызывает сомнений. В том числе и попытки здесь подвести юридическую основу. Даже уважаемые русские парламентарии не сумели найти и блошиных укусов для того, чтобы пойти по этому шаткому, на мой взгляд, и хилому пути. Есть соответствующие разделы Конституции Союза ССР, есть, наконец, законы страны, есть решение четвертого Съезда народных депутатов. Я присоединяюсь к депутату Мовчану, надо было действительно месяц назад отозвать наших депутатов страны, которые имеют такие же полномочия, как и мы с вами.

Меня, кстати, весьма удручает и предложенный проект Президиума нашего Совета. Здесь, мягко говоря, многое просто не стыкуется с теми законами, на которые делаются ссылки. Я не хотел бы их все перечислять, о них много говорили. Это касается разделения функций между Союзом и субъектами федерации. Кстати, вторая часть нашего проекта, который предложил Президиум, не говоря об объектах управления державой, у нас есть статья 68 Закона нашей Конституции, где об этом сказано. Зачем же заново подводить одни и те же мысли дважды.

Ставится, наконец, под сомнение право Верховного Совета проводить референдум. Мне кажется, товарищи, мы должны четко понимать вопрос, если он есть. Ответ: «да» или «нет». Мне представляется, что Президиум в своем проекте вносит двусмысленность. В проекте Закона о референдуме нашей республики мы на себя берем те же функции, которые осуждает центр.

(Закінчення на 4-й стор.).

ВИБІР, АЛЕ ЯКИЙ?

(Закінчення. Початок на 2-й, 3-й стор.).

Мне кажется, мы так можем дойти до войны всех законов. Все это вносит обстановку нестабильности. Далее. Можно ли с точки зрения здравого смысла, наших интересов принимать какоелибо решение по этому судьбоносному вопросу без волеизъявления народа? Думаю, что нет. Убежден, ведь настоящая демократия — это не власть большинства. И даже не свобода меньшинства, это — власть каждого. Так почему же мы лишаем наш народ права высказаться?

А судьба Советского Союза касается каждого гражданина Украины. И давайте не будем заблуждаться. Вопрос стоит об одном: быть или не быть Союзу. Я лично за Союз.

У нас общая историческая доля со многими народами страны. Никогда не стереть из памяти народной ни того, что Киев — мать городов русских, ни Куликового поля, ни Бородина, ни Великой Отечественной. У нас общая гордость, общая боль, общая история.

Развал Союза может привести к новому всплеску межнациональных конфликтов как внутри страны, так и за рубежом. Нарушение мирового политического баланса может привести к катастрофе. Тем более, что поводы к этому уже есть. Уже сегодня раздаются голоса, пока еще робкие, но уже раздаются и в Польше, и в Чехословакии. Поэтому тем, кто выступает против проведения референдума, хочу напомнить чаадаевское: «Горе тому, кто иллюзии своего тщеславия или заблуждения своего ума принял бы за высшее просветление».

А теперь тексты бюллетеня. Он достаточно определен, и суть его видна четко: быть Союзу суверенных республик или нет. По-моему, никакого другого толкования здесь быть не может. И не стоит там что-либо менять в данной ситуации, создавая таким образом еще один эффект напряжения между Верховным Советом и республиками Союза. Достаточно войны законов и правового нигилизма. По итогам референдума будет ясно только одно: быть Украине в составе Союза или нет. А каким будет договор, это решать нам с вами.

И хотел бы, товарищи, закончить словами нашего известного украинского поэта:

Ми знаєм час народин
Кобзаря
І час Каменяревого
походу.
І третій час,
як Ленінська зоря
Нас возз'єднала
в імені народу.
Час України під одним
крилом,
Час правди
й справедливості нової,
Даремно гримотить
злодійський лом,
Що розколоти хоче нас
надвоє.

Давайте последуем мудрым словам мудрого поэта Дмитра Павлычко. Спасибо за внимание. **(Оплески).**

Леонід КРАВЧУК,
Голова Верховної Ради УРСР,
виборчий округ № 39,
Вінницька область.

Дозвольте мені коротенько спробувати, я навіть не можу сказати слово, підсумувати нашу дискусію. Вона була надзвичайно складною. Висловлювались протилежні точки зору, були виступи, яких могло б і не бути. Нам не вдалося уникнути все ж таки ярликів, звинувачень і образ, замість аргументованого доказу того, де правда, а де неправда.

Але ж те, що є, те вже є. І нічого ми змінити, на жаль, поки що не можемо, хоч прагнення до цього є.

Я також хотів би висловитись з цього питання. Перш за все щодо того, чи потрібен нам Союз і яким він має бути. Я весь час у своїх виступах і на сесії, і на Пленумі ЦК КПРС, і на XXVIII з'їзді Компартії України, мої виступи надруковані, підкреслював одну і ту ж думку, що Союз має бути. Це не тільки моя особиста позиція, це думки тисяч, мільйонів, що сьогодні для політика, який реально оцінює ситуацію, який має інформацію і який не хоче лиха для України і для всієї нашої країни, той каже, що нам Союз потрібен.

Але одразу ж постає питання, яким має бути Союз?

Я говорив і повторюю, не змінюючи своєї точки зору, що це має бути Союз Суверенних Держав. Чому я так кажу? По-перше, це не я придумав, якщо вже так казати щиро, відверто. Ця формула належить нашому Президентові. І, якщо відкриєте Конституцію, то ви там побачите, що Україна є суверенною державою, хоч невідомо вона ніколи не була.

Тому я беру ці дві тези і послідовно їх відстоюю: вони є надруковані і зазначені в документах.

Це питання принципове. Ми не будемо вже мати того Союзу, який є, як би цього комусь не хотілося. Ми мусимо мати інший Союз, Союз, збудований на нових принципах, але Союз.

Я, скажімо, аналізував, в чому змінилось моє суверенне право за час перебудови? Скажімо, ось як Голови Верховної Ради, який працює ще не такий тривалий час.

Я маю право говорити, писати, критикувати. Але є права, скажімо, заступника Голови Ради Міністрів перекреслити і моє право, і право Верховної Ради, і записати так, як він сам захоче.

До речі, про це я говорив і в Донецьку. І це ж на Пленумі ЦК КПРС говорив товариш Гуренко, що таке право присвоює собі одна людина, яка нехтує постановою Верховної Ради, Президії Верховної Ради і Ради Міністрів.

Тут товариші могли б навести ще багато прикладів саме такого підходу. Тому ми маємо збудувати новий Союз, до речі, це розуміють люди, і не тільки люди нашої країни, а це розуміють і люди за кордоном, в тому числі досвідчені економісти і юристи. Вони розуміють, що сьогодні розвалити Союз — це зруйнувати все, що ми маємо. Але повторюю, це має бути інший Союз, на інших засадах, на інших принципах. Про це я і говорю.

Тепер щодо референдуму і тексту бюлетеня. Ми на засіданні Президії це питання розглядали. Попередньо я мав розмову з депутатами О. Коцюбою, В. Шишкіним, В. Носовим та іншими. Я не знаю, як вам, а мені не вдалося спростувати правові і юридичні докази. Не вдалося!

Підкреслюю, члени Президії мають право виступити за те, щоб в бюлетень ставити два питання. Я не виступав проти. Скажу чому. Дійсно, Верховна Рада СРСР, приймаючи такий важливий для країни документ, могла б і повинна була б, якщо це за нормами співжиття, правди і суверенітету, порадитися з Україною й іншими республіками. Є 52 мільйони народу, є Верховна Рада, і потрібно було б, хоча б для форми, так би мовити, порадитися з нами. Вони цього не зробили. Але чи можемо ми сьогодні піти по такому шляху, щоб втрутитись в бюлетень, який винесла Верховна Рада СРСР? Є їхнє право, є наше право, є війна законів. Про це говорили. І є повага і неповага один до одного. Коли приймає Верховна Рада СРСР свої постанови, вона забуває про Україну, але й ми часто забуваємо про те, що є Союз і Верховна Рада СРСР. Це ж правда. Тому я закликаю вас стати вище того, що сталося. Піднятися вище, перейти, враховуючи те, що країна і Україна знаходяться на межі нелегкого економічного життя, а можна сказати, й драматичного, що йдуть міжнаціональні війни, що ллється кров. І до цього часу нам вдавалося якось тримати ситуацію в руках, вдавалося бути розумнішими, політично виваженішими, ніж екстремізм, чи то правий, чи то лівий.

Тому, щоб нам не сказали, що ми пішли, як то кажуть, «коса на камінь», й оголосили війну Верховній Раді СРСР, слід не втручатися у формулювання того бюлетеня і нічого не дописувати. Хай він буде таким, який він є. Але ми не можемо далі перебувати в стані послушниць, закривати очі на те, що, дійсно, порушуються наші суверенні права і з нами не хочуть до кінця рахуватися.

До цього часу можна було б закрити очі і сказати: хай буде, як є, адже до цього так було.

Я думаю, що те, що ми сьогодні говорили, повторюю, різні були думки, але говорили люди те, що їм хотілося сказати, почують. Почують, що є голос парламенту, що ми будемо відстоювати своє право, як і відстоює своє право Верховна Рада СРСР. Нехай Верховна Рада СРСР знає, що є Верховна Рада УРСР, яка має право говорити від імені українського народу, від народу України.

Я тільки хочу сказати, що не треба так прямо й безпосередньо робити закид Президентові. Я не збираюсь захищати Президента, але цей бюлетень і його текст, формулювання його було без Президента. Якщо вже казати щиро і відверто, я бував на засіданнях Ради Федерації — і якраз Президент підтримував інше формулювання. Але у Верховній Раді СРСР, як і в нашій, не так все просто.

Тому я запропонував прийняти, скажімо, постанову.

Ми на Президії вирішили проводити референдум 17 березня за тим текстом бюлетеня, який внесла Верховна Рада СРСР — це перше.

Друге. Доручити комісії і Президії продумати текст ще одного бюлетеня, яким висловити ставлення до того, якого Союзу ми хочемо. Зараз всі люди за Союз, і я за Союз, підкреслюю. Але, за який Союз? Це питання принципове.

Щоб не загострювати ситуацію, ми, маючи другий бюлетень, мали б змогу дізнатися позицію: хто ж таки за Союз, а хто проти Союзу. А одним бюлетенем ми цього не доб'ємося, і не буде цього плюралізму думок, і не буде цієї позиції, на яку ми також маємо право.

Тепер щодо самого референдуму. Я хотів би нагадати деяким промовцям, що питання референдуму винесли, мабуть, найперше у нас. І не Верховна Рада СРСР, і не Президент запропонували референдум, восени, як ви пам'ятаєте, коли тут йшли політичні бійки під парламентом, ми виступили за референдум. Так що першість тут належить нам!

І давайте будемо послідовними, щоб референдум не зривати. Але провести його так, щоб наші права були означені і щоб ми не втягувались у війну з Верховною Радою СРСР, з їх правами. Життя тоді поставить все на своє місце. Але таке питання, воно допоможе нам більш послідовно працювати над договором, основою якого є розмежування повноважень. До тих пір, поки повноваження не будуть розмежовані і ми не будемо господарями своїх повноважень, доти триватиме війна. Уникнути її можна тільки таким чином. Ось моя пропозиція. Я — проти першої постанови від Президії, і проти другої постанови від більшості. Я пропоную подумати і доручити сформулювати текст бюлетеня і 25 лютого проголосувати за постанову.

Я хотів би, щоб люди, які нас чують, зрозуміли, що ми йдемо назустріч всім силам, всім рухам, всьому для того, щоб народ нас зрозумів. Відстоюючи і право інших, і своє право, будучи повністю в усьому послідовними.

У перерві. Фото Олександра КЛИМЕНКА.

ПРО РЕФОРМУ РОЗДРІБНИХ ЦІН І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

Виступ прем'єр-міністра СРСР В. С. ПАВЛОВА на п'ятій сесії Верховної Ради СРСР

Шановні товариші депутати!

Відповідно до рішень четвертого З'їзду народних депутатів СРСР і принципової домовленості між Союзом РСР і республіками про необхідність проведення спільної політики в галузі ціноутворення та соціального захисту населення Кабінет міністрів СРСР підготував відповідні пропозиції і виносить їх на ваш розгляд. Йдеться про реформу роздрібних цін у пов'язанні її з питаннями заробітної плати та соціального захисту населення.

Хотілося б ще раз повернутися до того, чим викликана необхідність проведення цих великих соціально-економічних заходів. Сьогодні ми говоримо не просто про реформу роздрібних цін, а про широку реформу ціноутворення в цілому. Починається по суті також реформа оплати праці в народному господарстві. Тому в корені неправильно було б вважати, що реформа ціноутворення є лише результатом запровадження нових оптових і закупівельних цін. Справа не в тому, що хтось допустив помилку, змінивши без достатніх підстав оптові та закупівельні ціни. Якби це було так, то в принципі становище можна було б давно і легко виправити. Досить було скасувати таке рішення або усунути людей, які допустили помилку. Але ці ж заходи проводились на виконання рішень найвищого органу законодавчої влади Союзу — З'їзду народних депутатів.

Суть справи в тому, що оптові і закупівельні ціни, які діяли до 1 січня цього року, не відображали реальної вартості праці шахтарів, металургів, залізничників, селян, інших представників галузей виробничої сфери. Не відображали вони і вартості природних ресурсів. Питання стояло так: чи справедливо роботу підприємств цих галузей постійно дотувати з бюджету і, взагалі, чи є у нас підстава чекати, що в таких умовах ми зможемо збільшувати виробництво, прискорювати науково-технічний прогрес і при переході до ринкових відносин вийти з кризи?

Ми також не можемо прийняти закид на адресу союзного уряду з боку керівників ряду країв, областей, міст Москви і Ленінграда в тому, що затягування питання про підвищення роздрібних цін стримує реалізацію товарів народного споживання.

Дозволю собі нагадати питання, яке було мені поставлено як міністру фінансів СРСР при обговоренні бюджету країни на 1991 рік — куди йдуть 203 мільярди карбованців дотації і різниці в цінах. Питання ставив, помоєму, тов. Лисицький. Повинен уточнити, що в бюджеті, визначеному вами на 1991 рік, було передбачено таких дотацій і різниць у цінах на різні види продукції і товарів народного споживання на суму 229 мільярдів карбованців. Невже, питається, цих коштів не вистачило навіть на один місяць? Думаю, що тут діють інші причини, на них я ще спинюся. Але давайте повернемось до вихідних основоположних принципів. Підходи до реформи ціноутворення, прийняті З'їздом народних депутатів і Верховною Радою СРСР, нам уявляються правильними і такими, що підлягають якнайшвидшій реалізації на практиці, а не ревізії, до якої закликають деякі засоби масової інформації, економісти і депутати.

Можу сказати, що причина, очевидно, полягає в тому, що гроші, які були передбачені на дотації роздрібних цін, ряд регіонів і республік використав на інші цілі. І справді, коштів у них сьогодні не вистачає. Тому питання полягає в тому, щоб за рахунок підвищення цін перекрити цю нестачу шляхом неповної або, скажімо, не досить повної компенсації окремим верствам і категоріям населення. Я можу навести таку цифру. В Російській Федерації дотації мали бути 116 мільярдів карбованців, а в бюджеті РРФСР затверджено 69,7 млрд. карбованців. Відсутні дотації на легку промисловість, деякі товари харчової промисловості. А на Україні, наприклад, на м'ясо-молочну продукцію замість 26,7 затверджено 20.9 млрд. карбованців.

Ось, власне кажучи, в чому причина і гострота сьогоднішньої проблеми, і не хотілося б розвивати тут цю полеміку, оскільки глибоко впевнений у тому, що питання реформи не може бути підмінене розмовою про те, хто і на що витратив гроші. Виходячи з цього, уряд СРСР спільно з урядами союзних республік провів протягом останнього місяця інтенсивне доопрацювання і погодження параметрів реформи роздрібних цін. Ці питання двічі розглядались на Раді Федерації. І Президент СРСР, і найвищі керівники республік, виходячи з необхідності стабілізації споживчого ринку, посилення мотивації високопродуктивної праці, нарощування виробництва товарів народного споживання і боротьби з спекуляцією та тіньовою економікою, домовилися про необхідність встановити єдині для всієї території країни межі підвищення державних роздрібних цін на основні продовольчі і непродовольчі товари, які визначають життєвий рівень населення. При цьому мається на увазі, що роздрібні ціни і тарифи на товари і послуги повинні формуватися з урахуванням реальної вартості їх виробництва і реалізації, споживчих властивостей, співвідношення попиту і пропозицій.

Передбачається, що загальний рівень роздрібних цін підвищиться приблизно на 60 процентів. При цьому на ряд товарів народного споживання, що визначають життєвий рівень населення, на нашу думку, держава сама повинна встановлювати **тверді прейскурантні ціни** і контролювати їх зростання. Враховуючи національні, регіональні і виробничі особливості, ми виходимо при цьому з того, що на рівні Союзу має бути визначений граничний розмір їх підвищення. Мається на увазі, що республіки можуть встановлювати ціни на такі товари і нижчі від визначеного центром рівня. Мова, зокрема, йде про м'ясо, молоко, яйця, хліб, борошно, цукор, чай, сіль, білизну, товари для дітей. До цієї ж категорії входять тарифи на внутріреспубліканські і пасажирські перевезення.

Було б неправильно, щоб помідори в місцях їх виробництва коштували стільки ж, скільки за Полярним колом або в Москві; щоб молоко в місцях його товарного виробництва продавалось за тими ж цінами, що й у великих промислових центрах. Тобто треба все-таки відновити поняття реальної вартості з урахуванням собівартості, транспортних витрат та інших елементів, затрат, що входять у вартість товару.

Одночасно ми думаємо, що в цінах повинно бути враховано також і створення необхідної зацікавленості збільшення товарності нашого сільського господарства. Але ми визнаєм за необхідне, незважаючи ні на які затрати, **не підвищувати** сьогодні діючі державні роздрібні ціни на **медикаменти та вироби медичного призначення, на кофе, тканини з синтетичних волокон та виробів з них, на виготовлені з синтетичних матеріалів взуття, хутрові, трикотажні, панчішно-шкарпеткові вироби та іграшки, на бензин, керосин, електроенергію, газ, вугілля, пічне паливо і дрова, які відпускаються населенню, а також на горілку.**

Якщо депутатів цікавитиме причина, чому ми згрупували такий перелік товарів, я можу окремо на цьому питанні спинитись. По кожному з цих товарів є свої особливості і причини. Тут, з одного боку, є високоприбуткові товари, з другого — є і збиткова продукція. Є підхід з точки зору соціальної значимості для населення, є — з економічної. Кожен з цих товарів зорієнтований на цілком певну групу населення. Якщо говорити про горілку, то, хоч би скільки ми сьогодні з вами говорили про те, що це зло, однак це зло в нашій дійсності присутнє, і будь-яке підвищення роздрібних цін на горілку виходить за рамки розумного — це стимулювання, по-перше, самогоноваріння і, по-друге, це так чи інакше вдарить по бюджету сімей.

З метою обмеження зростання роздрібних цін ми вважаємо за необхідне, щоб у 1991 році зберегти державні дотації на м'ясну, молочну, рибну продукцію, медикаменти та деякі інші соціально значимі товари народного споживання. Ми вважаємо неправомірним сьогодні встановлювати роздрібні ціни на рівні, що перекриває закупівельні ціни і втрати обороту. Справа в тому, що в рівні цих цін значною мірою присутній елемент все-таки низького якісного рівня розвитку нашого сільського господарства. До того ж ще великі втрати сільськогосподарської продукції, і перекладати їх на населення через встановлення підвищених роздрібних цін — неправильно. Тому ми вважаємо, що в 1991 році всі дотації ліквідовувати не слід, хоча продовольство за розробленими цінами реалізовуватиметься беззбитково. Однак дотації на ці товари залишаться. Вони, правда, скоротяться приблизно в 3 рази.

Мається на увазі розширити коло товарів, які реалізуються населенню за **договірними (вільними) і регульованими роздрібними цінами.** За нашими розрахунками, виходячи з переліку цих товарів, за такими цінами продаватимуться приблизно 30 процентів товарів, виходячи з їх питомої ваги в загальному обсязі товарообороту. За такими цінами будуть, наприклад, продаватись: натуральні тканини, нові, модні вироби з натуральних волокон, шкіряне взуття для дорослих, модельне і висококласне спортивне взуття, килими і килимові вироби, годинники, деякі марки холодильників, пральних і швейних машин, електро- і радіовимірювальних приладів; сирокопчена ковбаса, кондитерські вироби, жива риба; імпортні тютюнові вироби. Ми виходили з того, що уряди союзних республік можуть доповнювати і уточнювати цей перелік.

Вважаємо, що пропоновані заходи щодо реформи роздрібних цін у сукупності із стабілізацією і нарощуванням виробництва дадуть змогу нормалізувати становище на споживчому ринку.

Сьогодні говорять про те, що в ряді регіонів масовими стали випадки, коли товари є на складах, але не реалізуються в торгівлі, посилаючись на те, що на них не встановлено роздрібні ціни, які давали б змогу підприємствам рентабельно працювати. Мається на увазі продукція культурно-побутового і господарського призначення. Повинен відверто сказати, що й це, м'яко кажучи, не точно, оскільки наприкінці минулого року Держкомцін СРСР надав право промисловим підприємствам реалізовувати свою продукцію в тих випадках, коли роздрібні ціни на них нижчі від оптових за цими новими оптовими цінами з торговельною надбавкою 20 процентів. Слід відзначити, що більшість місцевих органів не прийняла до виконання це рішення. У результаті штучно склалась кризова ситуація з реалізацією товарів культурно-побутового і господарського призначення.

Вважаю принципово важливим доповісти вам, товариші депутати, що реформа роздрібних цін і тарифів відповідно до ваших рішень на цьому етапі пов'язувалась насамперед з проблемою **заробітної плати і соціального захисту населення**, з питанням випереджального проведення компенсаційних заходів.

Ми думали, що цілком справедливо говорять сьогодні ті, хто висловлюється однозначно: доти, поки людина не знатиме заздалегідь, скільки ви їй заплатите, а ще краще, скільки вона одержить на руки цих грошей, у компенсацію ніхто не повірить. Виходячи з цього, ми підходили до своєї роботи з позиції того, що компенсацію населенню додаткових витрат, спричинюваних підвищенням роздрібних цін, треба провести відповідно до таких основних **принципів.**

Повна компенсація населенню подорожчання товарів буде на основні продовольчі і непродовольчі товари — білизну, масові види тканин, одягу і взуття, предмети особистої гігієни і тютюн, будівельні матеріали, меблі, шпалери, посуд, товари побутової хімії, деякі інші товари, а також на тарифи пасажирських перевезень.

Повна компенсація товарів буде також на дитячий асортимент з цільовим направленням відповідних коштів сім'ям з неповнолітніми дітьми.

Встановлення **диференційованих** за соціально-демографічними групами населення розмірів компенсаційних виплат за рахунок бюджету та інших джерел з пріоритетом матеріальної підтримки соціально уразливих верств, насамперед, дітей учнівської молоді, інвалідів, пенсіонерів, молоді, неповних та багатодітних сімей.

Намічається, крім цього, підвищення оплати праці працюючим з одночасним зменшенням оподаткування прибутку підприємств, колгоспів і доходів громадян. Передбачається цільове направлення частини коштів, які одержать наші підприємства від підвищення цін і тарифів, на додаткове підвищення рівня заробітної плати працівників провідних професій сфери освіти, охорони здоров'я і соціального забезпечення, культури і архівних установ.

Передбачається підвищення діючих і запровадження нових стипендій учнівській молоді. Збільшуються розміри грошового, продовольчого, речового та інших видів матеріального забезпечення військовослужбовців. Збільшуються розміри всіх видів пенсій, допомоги та інших соціальних виплат, а також розширюється коло осіб, які користуються матеріальною підтримкою держави за рахунок коштів Фонду соціального страхування СРСР і Пенсійного фонду СРСР. Підвищуються витрати на соціальне обслуговування населення в лікарнях, інтернатах, школах, будинках для престарілих та інвалідів, дошкільних та інших закладах соціальної сфери.

Ми виходили з того, що грошова компенсація малозабезпеченим верствам населення буде доповнена різними видами соціальної і насамперед натуральної допомоги, яка подається місцевими органами.

Планується скасувати поясну диференціацію державних роздрібних цін на продовольчі товари і встановити розміри компенсаційних виплат з урахуванням діючих районних коефіцієнтів до заробітної плати. Тим самим ми не забудемо про людей, які працюють у вкрай важких північних районах країни.

Розміри компенсації, враховуючи нестабільність сьогоднішнього становища в економіці, мають бути визначені за угодою Союзу і республік на основі фактичного споживання населенням товарів і послуг з держресурсів у 1990 році. Свідомо підкреслюю ту обставину, що сьогодні рівень 1990 року щодо споживання нам утримати поки що не вдалось. Перші виплати компенсації студентам і учням, пенсіонерам, дітям, іншим особам, які одержують соціальні пенсії і допомогу, провадяться у випереджальному порядку до строку, з якого запроваджуються нові ціни на споживчі товари та послуги. Конкретні розміри і порядок компенсаційних виплат з урахуванням регіональних умов і структури споживання при цьому встановлюватимуться республіканськими органами не нижче від тих, які прийняті на загальносоюзному рівні як гарантовані розміри доходів відповідних груп населення. Працюючим на державних підприємствах, в організаціях і установах мінімальні гарантовані доходи мають бути забезпечені шляхом перегляду тарифних ставок і посадових окладів. При цьому трудящим повинно бути компенсовано все подорожчання товарів і послуг повсякденного попиту в розмірах, про які ми домовляємось як про мінімальні, з урахуванням можливостей цих підприємств. Ставки і оклади будуть підвищені в порядку і розмірах, які визначить адміністрація підприємства за погодженням з профспілками на основі загальних принципів, визначених союзним урядом і урядами республік, але не менше, ніж на 60 карбованців на місяць.

Ми враховуємо також, що у ряді випадків, можливо, перерахунок тарифних ставок і посадових окладів під-

(Продовження на 6-й стор.).

ПРО РЕФОРМУ РОЗДРІБНИХ ЦІН І СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ НАСЕЛЕННЯ

(Закінчення.
Початок на 5-й стор.).

приємства технічно зробити не встигнуть. Тому з метою забезпечення випереджальної компенсації перші виплати необхідно провадити у вигляді спеціальних доплат до зарплати за окремою відомістю в абсолютних сумах з наступним включенням цих сум у ставки та оклади.

Ці принципи можна було б рекомендувати застосувати також у кооперативних і в колективних господарствах.

Після підвищення ставок і окладів, проведених за цим підходом, підприємства в подальшому можуть самостійно встановлювати підвищені тарифні ставки і посадові оклади робітникам і службовцям, зберігаючи при цьому діючі співвідношення в розмірах ставок і окладів усередині категорій персоналу, а також визначити види і розміри надбавок, доплат, премій та інших виплат стимулюючого характеру, включаючи одноразові винагороди за вислугу років. При цьому конкретні розміри ставок і окладів, а також надбавок, доплат і премій для відповідних професійно-кваліфікаційних груп працівників визначатимуться на підприємствах умовами колективних договорів і тарифних угод. Ці права підприємства реалізовуватимуть за рахунок коштів, які направляються на оплату праці відповідно до законів СРСР про підприємства в СРСР, про податки з підприємств, об'єднань, організацій і про Союзний бюджет на 1991 рік. У зв'язку з цим треба буде підвищити базовий фонд оплати праці, що приймається для обчислення фонду споживання на 1991 рік. За нашими підрахунками, орієнтовно його треба визначити десь на рівні 450—480 карбованців.

Підприємства, організації та установи, що фінансуються з бюджету, самостійно реалізовуватимуть свої права в межах коштів, які їм виділяються на зазначені цілі в частині, що стосується надбавок, доплат, премій та інших видів заохочення. Що ж до ставок і окладів — то за погодженням з відповідними органами, які фінансують ці підприємства, організації, установи.

З метою посилення соціального захисту працівників освіти, охорони здоров'я і соціального забезпечення закладів культури та архівів необхідно усунути відставання, що склалося в рівні оплати їх праці, направивши частину коштів від підвищення цін і тарифів на підвищення заробітної плати працівників провідних професій цих галузей. Треба буде затвердити нові розміри тарифних ставок і окладів зазначеним категоріям працівників, підвищивши їх у середньому десь на 60—80 процентів проти того, що було визначено союзним урядом. Це дасть змогу, з одного боку, наблизити їх рівень заробітної плати до рівня оплати праці працівників виробничих галузей. І разом з тим вирівняти підходи щодо оплати праці по різних регіонах. Для вас не є секретом, що сьогодні в нас у різних місцях з'явилась різна оплата праці і вчителя, і лікаря, оскільки окремі регіони знайшли якісь додаткові ресурси для підвищення зарплати, в одному місці страйкували, в другому — працювали, в результаті з'явився різнобій. Уявляється, що в цій сфері повинен бути збережений загальнодержавний принцип єдності оплати праці за рівну працю.

Ми вважаємо також, що республіки з урахуванням необхідних розмірів гарантій доходів населення у зв'язку із зростанням цін підвищать діючий сьогодні граничний розмір заробітку в 300 карбованців для нарахування коефіцієнтів за роботу у високогірних, пустельних, безводних районах і процентних надбавок до зарплати за безперервний стаж роботи в північних і східних регіонах країни. Необхідно окремо виділити питання подання допомоги сім'ям з дітьми — однієї з найбільших соціально незахищених груп населення. З метою збереження життєвого рівня цих сімей треба збільшити розміри соціальної допомоги їм приблизно на 60—80 проц. і запровадити спеціальні компенсації або допомогу для дітей, які сьогодні такої допомоги не одержують, у віці до 16-ти років, а якщо дитина вчиться і не одержує стипендії, то й до 18-ти років.

До затвердження нового рівня мінімальної зарплати необхідно запровадити державні гарантії мінімальних розмірів нині діючої допомоги сім'ям у розмірі 250 карбованців при народженні дитини і 110 карбованців — щомісяця. Треба підвищити допомогу матерям по догляду за дитиною, а також допомогу для дітей військовослужбовців строкової служби, дітей, які перебувають під опікою, хворих дітей, для одиноких матерів, тобто слід здійснити широкомасштабну програму підвищення стабільності матеріального становища сімей з дітьми.

Тепер немає необхідності докладно розгортати всю програму. Хотів би підкреслити, що ми свідомо йдемо на певний перерозподіл коштів на користь таких сімей. Включається в це поняття і учнівська молодь. Студентам вузів необхідно, на нашу думку, встановити стипендію 120 карбованців, учням технікумів — 100 карбованців, а профтехучилищ — 80 карбованців.

Окремо виділяю проблему пенсіонерів, інвалідів і сімей, що втратили годувальника. Тут теж потрібна відповідна програма компенсації.

Що стосується військовослужбовців, то планується підвищити посадові оклади особам офіцерського складу, прапорщикам, мічманам, військовослужбовцям надстрокової служби на 80 карбованців, а рядовому і начальствуючому складу органів внутрішніх справ — на 60 карбованців. Військовослужбовцям строкової служби, суворовцям, нахімовцям, музикантським вихованцям і курсантам — збільшення становитиме 20 карбованців на місяць, слухачам військово-навчальних закладів, які поки що не мають офіцерських звань, — 60 карбованців на місяць. Крім того, треба відповідно збільшити витрати на продовольче, речове, медичне та інші види матеріального забезпечення військовослужбовців.

Слід було б запровадити також компенсаційні виплати в розмірі 60 карбованців непрацюючим дружинам військовослужбовців, рядового і начальствуючого складу органів внутрішніх справ у віддалених гарнізонах і місцевостях, де немає можливості працевлаштування. Перелік таких точок повинен бути визначений Міністерством оборони СРСР, КДБ СРСР і МВС СРСР. Треба також буде підвищити пенсії пенсіонерам з числа військовослужбовців цих же відомств.

Уперше країна зіткнулася з проблемою незайнятості. Виходячи із всебічного розгляду цієї проблематики, думаємо запровадити виплату компенсації в розмірі 50 карбованців на місяць на період перенавчання цих осіб, тим, хто буде в установленому законом порядку визнаний безбезробітним. Ці 50 карбованців виплачувати на додаток до допомоги по безробіттю.

Є також цілий ряд заходів, який передбачається для того, щоб провести інші компенсаційні виплати. Зокрема, необхідно знизити ставку податку з прибутку з підприємств до 35 процентів, підвищити неоподатковуваний мінімум заробітку трудящих до 160 карбованців і відповідно знизити ставки прибуткового податку з доходів громадян, які перевищують 160 карбованців на місяць.

Одна з найбільших проблем, яка викликала дуже багато дискусій, — захист заощаджень громадян. Виходили з того, що в усіх випадках власникам вкладів і сертифікатів має бути забезпечена компенсація шляхом перерахунку їх вкладів. Це питання буде спеціально розглянуте Держбанком СРСР і Ощадбанком СРСР, за погодженням з Кабінетом міністрів СРСР розв'язано.

Принципові питання нами обговорено. З урахуванням процентів і перерахунку вкладів за спеціально розроблюваною шкалою (або кількома шкалами) забезпечуватиметься компенсація населенню його заощаджень.

Треба сказати, що на сьогоднішній день становище двояке. Більшість республік підтвердила свою згоду з рівнем нових цін, і щодо них незгод, можна сказати, немає.

Щодо питання компенсації, то воно сьогодні стало одним з найпринциповіших. Тут цілком відкрито зіткнулись дві точки зору. Ми вважали, що питання компенсацій повинні бути розв'язані за принципом єдиного підходу до загальносоюзного ринку, як і питання з цінами. Не може бути єдиного економічного простору, якщо оплата праці відповідно до її кількості та якості вирішуватиметься на різних територіях по-різному, в той час як роздрібні ціни (один з основних критеріїв оцінки вартості праці) — на єдиних підходах. Так не вийде. Вважаємо, що рішення про ціни і про компенсації повинні бути прийняті на тому рівні, на якому це випливає з Конституції СРСР, в якій зафіксовано рівні права громадян Союзу РСР на працю, на її справедливу оплату і на соціальний захист. Такі підходи було закладено при ціноутворенні, визначенні рівнів захисту населення. Але тут, як я вже говорив, ми зіткнулися з різними підходами. Ряд республік — Російська Федерація, Україна, Білорусія запропонували взяти розв'язання питання про підвищення роздрібних цін урядові СРСР, а про компенсацію — залишити республікам. З цим союзний уряд не може погодитись.

Це пов'язано з відмінністю в рівні розвитку наших регіонів. При зміні принципів ціноутворення і рівня роздрібних цін доходи буде одержано на територіях тих союзних республік, які мають вищу питому вагу виробництва кінцевої продукції (насамперед товарів народного споживання). А є регіони, які поставляють сировину для таких республік, і вони опиняться без джерел компенсації своєму населенню. У цьому розумінні республіки виявляться ніби поділеними на два «табори». Одні матимуть додаткові кошти для того, щоб підстраховувати себе, мати більш захищену позицію. А інші республіки — так чи інакше повинні будуть або стати на шлях підвищення цін на сировину (і знову почати гонку цін), або просити компенсації у центру, розуміючи в цьому випадку під центром союзний уряд.

Оскільки сьогодні у нас немає єдиного державного бюджету, а доходи строго розподілені між Союзом і республіками, то можна заздалегідь сказати, що такої підтримки союзний уряд надати цим республікам достатньою мірою не зможе. Значить, мова в цьому випадку йтиме про другий варіант — тобто про те, що таку підтримку можуть, якщо захочуть, надати ті республіки, які є «вивізними» з точки зору виробництва товарів народного споживання. А це так чи інакше означає фактичне переміщення функцій союзного уряду на рівень окремих республік.

Союзний уряд залишається на своїй точці зору: рішення і щодо цін, і щодо компенсацій на рівні мінімального соціального захисту повинні бути прийняті в центрі, на загальносоюзному рівні.

Другий момент, на який мені хотілося б звернути вашу увагу, полягає в тому, що ми вважаємо за необхідне вирішити і питання про взаємовідносини між Союзом і республіками при проведенні реформи ціноутворення, оскільки доведеться в тій чи іншій формі провести перерозподіл між окремими регіонами додаткових доходів, які вони одержуватимуть у результаті реформи роздрібних цін. Мова йде, я сказав би, про створення свого роду союзно-республіканського фонду по здійсненню реформи, бо проблема перерозподілу ресурсів стосується не тільки взаємовідносин між республіками на рівні Союз — республіки, а й усередині самих республік.

Якщо взяти для прикладу Російську Федерацію, то цілком очевидно, що Якутія, де основний вивізний товар золото і алмази, а 90 процентів усіх товарів народного споживання завозяться з інших регіонів, повинна одержати при підвищенні роздрібних цін пряму компенсаційну дотацію або з боку союзного уряду, або — уряду Російської Федерації, інакше населення республіки просто не витримає такого підвищення цін.

Хотілося б спинитись ще на одному принциповому питанні. Багато депутатів чули про те, що на певному етапі називались мінімальні компенсації на рівні 40 карбованців. Справа в тому, що на початку роботи з республіками ми пішли по шляху компенсації підвищення державних фіксованих роздрібних цін. При підбитті підсумків розрахунки показали, що одночасно з підвищенням державних роздрібних цін природно підвищаться всі ціни на товари, по яких держава переводитиме ці ціни в категорію регульованих або вільних.

Для нас не потрібні були тут ніякі докази, але коли були зроблені розрахунки, то виявилось, що із загальної суми підвищення приблизно третина припадає саме на категорію вільних (договірних) цін. Стало очевидним, що відкладати компенсацію підвищення вільних цін до етапу індексації було б неправильним, оскільки кількість переходить в якість. Довелось визнати також стихійність процесу зростання цін шляхом їх вивільнення власними рішеннями — на рівні країв, областей і навіть підприємств. Ось чому в даному випадку уявляється необхідним включити в компенсацію не тільки вартість зміни державних роздрібних цін, а й урахувати спрогнозований нами стрибок цін на ті товари, по яких ми відмовляємося від твердої фіксації цін. При такому підході виходить по суті новий рівень мінімальної компенсації для працюючих — уже не 40, а 60 карбованців. Цей новий рівень і зустрів заперечення з боку деяких республік. Повинен відзначити, що на сьогодні більшість республік зняла ці заперечення, крім Російської Федерації. Республіки вважали, що у них не буде коштів для компенсації на тому рівні, який намічає союзний уряд. Повинен доповісти Верховній Раді, що всі наші розрахунки виходять з того, що ми компенсуватимемо близько 85 процентів підвищення роздрібних цін.

Чому 85? По-перше, вважаємо, що не всі товари, на які будуть підвищені ціни, треба компенсувати, деякі з них я сьогодні називав. По-друге, тут треба взяти до уваги і розрахунки за рівнем споживання 1990 року: фактично ми перебуваємо на рівні 95 процентів за обсягом у натуральному вираженні.

Ми прийшли до висновку, що, з одного боку, потрібен певний резерв для того, щоб підстрахуватись на випадок можливих помилок за територіальним розміщенням, за розрахунками щодо структури товарів (з точки зору виробництва та імпорту). Вважали також, що якась частина підвищення роздрібних цін, по суті, повинна проявити себе як фактор, який стабілізуватиме ринок.

Тобто смисл задуманого в тому, щоб ми не скотилися з реформи ціноутворення як необхідного фактора до переходу до ринку на конфіскаційну реформу роздрібних цін.

Таким чином, виходить, що 85 процентів компенсації від вартості підвищення роздрібних цін, включаючи їх вивільнення, — найоптимальніший розмір. Передбачається, що після проведення реформи ціноутворення ми поступово рухатимемось по шляху дальшої лібералізації цін, і оптових, і роздрібних цін. Необхідно при цьому вирішувати питання про індексацію, оскільки не виключена можливість дальшого зростання цін.

На розгляд Президента СРСР подано проект Указу про загальні принципи побудови мінімального споживчого бюджету, розроблений відповідно до рішень четвертого З'їзду народних депутатів СРСР. На з'їзді, як ви пам'ятаєте, говорилось про те, що мінімальний споживчий бюджет повинен бути побудований на основі нормативів і визначати прожитковий мінімум громадян.

Певен, що в ході реалізації програми переходу до ринкових відносин ми прагнутимемо того, щоб додержувати єдності принципів ціноутворення, оплати праці та соціальної захищеності громадян на всій території країни. Це — обов'язкова умова збереження єдиного економічного простору, єдиної держави.

Просимо Верховну Раду СРСР підтримати наші пропозиції щодо проведення реформи.

СЕЛЯНИН І ЗЕМЛЯ: ПРАВОВІ ПИТАННЯ

Є така думка

Під впливом багатьох популярних публіцистів, газетярів, депутатів, які в основному покладаються на враження від своїх закордонних турне, дехто готовий, не питаючи селян, все змінювати, вказувати їм форми господарювання. Але насильницьке нав'язування вже було. Чому ж сільське господарство в інших країнах забезпечує населення продовольством, а наше — ні?

У дискусіях про долю селянства переважає чисто економічний підхід — мову ведуть лише про можливу ефективність тих чи інших форм господарювання. Долі людей, що працюють, часто не цікавлять, згода селян змінювати свій уклад життя нерідко вважається зайвою. Без цього обходились надто довго, і багато хто став вважати, що селяни просто не розуміють свого щастя. Але не треба так думати — стримане ставлення селянства до нового земельного законодавства свідчить, що люди не рвуться залишитися на самоті з безліччю проблем. Крім того, в умовах сільського побуту багато що втрачається з переходом до одноосібного господарювання. При всьому тому, земельне законодавство забезпечує правову базу для різних форм господарювання на землі. Колгоспи і радгоспи перестали бути монопольними структурами. У Земельному кодексі Української РСР, прийнятому Верховною Радою республіки 18 грудня 1990 року, передбачено, що землі сільськогосподарського призначення надаються для ведення товарного сільського господарства (а саме про нього буде далі йти мова) громадянам, колгоспам, радгоспам, іншим сільськогосподарським державним, кооперативним, громадським підприємствам і організаціям (ст. 47).

У ЗК УРСР закріплено інститут довічного успадкованого володіння для громадян (ст. 6). Істотною відмінністю цього правового інституту від права приватної власності на землю є те, що володілець не може продавати землю. Але ж він й одержує її не в порядку купівлі, тому й не потребує грошей для цього. Земля в нашій республіці не є товаром, хоч саме таке вирішення питання пропонувалось. Про доцільність продажу земель з метою «оздоровлення економіки» доводилось чути від деяких наших економістів. Оскільки для цієї мети не вважають потрібним застосувати грошову реформу, відкривалась би бажана можливість вкладання сумнівно нажитих грошей. Небажаним є запровадження купівлі-продажу землі у нашій республіці і з огляду на те, що у багатьох малоземельних республіках приватної власності на землю не введено, а людей з великими грошима чимало.

Багато хто покладає надію на заходи, що перешкодять спекуляції. Але, на жаль, не вдається перешкодити навіть тим, хто «заправляє» на ринках, приховує або знищує (!) товари. Є й така думка, що, оскільки спекуляція існує, то краще її легалізувати. До речі, посилання на те, що ефективність господарювання на землі обумовлена приватною власністю на землю, не відповідають зарубіжному досвіду — значна частина землі не є власністю землероба. І це не впливає на ефективність її використання.

З введенням приватної власності на землю було б порушено принцип, згідно з яким вона має належати тому, хто її обробляє. Адже власник — не обов'язково той, хто працює на землі. А приватна власність на землю створює умови для появи верстви земельних рантьє.

Згідно з ЗК УРСР земля є власністю народу України. В Росії вона оголошена надбанням народів, що мешкають на відповідній території. Але з метою будь-що ввести приватну власність придумано дуалістичний підхід. Земельні ділянки для виробництва сільськогосподарської продукції можуть надаватися і у власність. Тобто земля, яка є власністю народу, може бути роздана у власність ділянками. Яке ж то буде надбання?

Зважаючи на згадане, слід підтримати позиції нового Земельного кодексу нашої республіки. Але не з усім можна погодитися. У кодекс перенесено норму Основ законодавства Союзу РСР та союзних республік про землю, прийнятих Верховною Радою 28 лютого 1990 року, правильність якої дуже сумнівна. Це п. 5 ст. 27 ЗК УРСР, згідно з яким право володіння та користування земельною ділянкою припиняється Радою народних депутатів у випадку нераціонального використання земельної ділянки. Стосовно земель сільськогосподарського призначення під нераціональним використанням розуміється рівень врожайності, нижчий від нормативного за кадастровою оцінкою. Щоправда, на відміну від Основ, ЗК УРСР надає право встановлення цього рівня районним (міським) Радам народних депутатів. Але гарантії від сваволі, як на мене, все ж не передбачено. Особливо, якщо зважити на вилучення значної кількості навіть ріллі під дачі. То чи не повернеться «революційна» законність? Думаю також, введення у компетенцію районних (міських) Рад народних депутатів надання земель для ведення селянських господарств, хоч і за поданням сільських Рад, обмежує права останніх. У нормативному акті про порядок вирішення питань надання і вилучення земельних ділянок слід було б уточнити компетенцію сільських Рад. Таким чином, щоб із врахуванням місцевих умов гарантувались права землеволодільців та землекористувачів.

Важливо відобразити у згаданому нормативному акті і питання пріоритету громадян (їх нащадків), у яких було вилучено землі в період колективізації. Оскільки ми будуємо правову державу, важливо хоч якимось чином відновлювати права громадян, які були свого часу їх позбавлені. Повернення на землю батьків та дідів збільшує шанси постійного закріплення людей на ній. І таке повернення необхідно стимулювати. Згаданим громадянам має бути надано переважне право на одержання земель для ведення селянських господарств (за умови наявності досвіду роботи і кваліфікації) після задоволення осіб, що працюють в сільському господарстві на території сільських або селищних Рад.

Лілія БИЧКОВА,
провідний науковий співробітник Інституту держави і права АН УРСР.

З «неперспективного» життя

БАБА МЕЛАНКА З «ШЛЯХУ ДО КОМУНІЗМУ»

АВКСЕНІВКА — одне з п'яти бригадних сіл Боровківської сільської Ради, на території якої «лежить» колгосп «Шлях до комунізму». Поки провінційний Верхньодніпровськ, що ураз став славнозвісним, облагороджували і «підтягували» до бронзового погруддя знаменитого земляка — Авксенівка, Іванівка, Павло-Григорівка, Вільні Хутори та інші населені пункти, віднесені до неперспективних, занепадали. У «застійних» сімдесятих «за архітектурне вирішення і забудову райцентру» тодішньому першому секретареві райкому КПУ, Герою Соціалістичної Праці В. Стрельцову, заступникові голови райвиконкому М. Бутенку та іншим «архітекторам» вручили Державну премію імені Т. Г. Шевченка, а в селах району продовжували закриватися школи, клуби... Верхньодніпровськ почали називати «маленьким Києвом». А навкруги «столиці» не було газифіковано жодного села!

— Сьогодні в Авксенівці проживає близько ста чоловік, — поінформувала мене бухгалтер сільвиконкому і заклацала на рахівниці, — всього на території нашої Ради понад дві тисячі населення. З них працездатних — приблизно чотириста, школярів і дітей дошкільного віку — двісті, решта — тисяча чотириста — пенсіонерів. Що й казати, — підбила підсумок, — невесела статистика, коли більше помирає, ніж народжується. І все ж не хочеться вірити, що зникнуть наші села.

...Одна з найстаріших жительок Авксенівки — Меланія Швець. Їй вже за дев'яносто. Живе сама у глиняній під солом'яною стріхою хаті, котра, як і вона, пережила дві революції і три війни. Діти давно вже на тому світі. Ні близьких, ні далеких родичів теж немає. Спасибі добрим людям, — навідуються зрідка: хтось хліба на цілий тиждень занесе, хтось вермишелі чи крупи якоїсь.

Якось переказували їй з сільради, що коли згодна, відправлять її до будинку для людей похилого віку. Мовляв, там легше: ні топити грубу не треба, ні їжу варити, все подадуть і обслужать, як годиться. Та не схотіла вона тієї обслуги. Поки ще хоч трохи на ногах, буде у своїй хаті.

Ще з десяток літ тому, як були дужчими пенсіонери, то з колгоспу на тік кликали кукурудзу перебирати чи давати толк городині. Не від однієї баби Меланії почула те, що дуже вразило: «Мені, дитино, більше не хочеться жити...». Повторювали ці слова, кожен по-своєму, — всі, хто пройшов через насильства «великого перелому», страхітливі страждання голодомору, принизливу колгоспно-примусову кріпаччину, заробивши за життя на глиняну хату під солом'яною стріхою та кілька десятків «дерев'яних» карбованців.

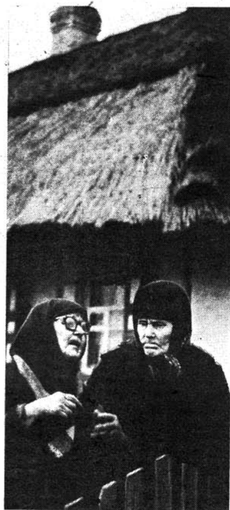
— Хліб-сіль та вода — оце наша їжа, — часто повторює баба Меланія сусідам, коли ті надто нарікають на сьогоднішні нестатки. — Не можна гнівити Бога, — хреститься на образи. — Поки є хліб, гріх великий про голод говорити!

Вісімнадцять тисяч пенсіонерів проживають нині у Верхньодніпровському районі. Сім тисяч з них одержують по 70 карбованців пенсії. А близько трьох тисяч — менше сімдесяти. Вдумаймося, — лише в одному районі десять тисяч людей похилого віку приречені на злидні, на напівголодне існування! А скільки їх в інших районах, областях, по всій Україні? Хто підрахував? Хоча б одна Рада будь-якого рівня прийняла рішення про соціальний захист немічних, одиноких, хворих? Боровківська Рада не приймала.

Центральна садиба колгоспу «Шлях до комунізму», де розташована й сільрада, якій пророкували розквіт після «відмирання» бригадних сіл, чотири місяці перебивається без телефонного зв'язку, півроку мовчать на ній радіоточки, немає машини для обслуговування фельдшерсько-акушерського пункту, сьомий рік зводять будинок культури. У п'ятьох «неперспективних» селах, у хатах-клубах, припинено демонстрацію кінофільмів — районна кіномережа перейшла на оренду і такі сеанси для неї невигідні. Автопідприємство відмінило всі автобусні рейси до Іванівки як збиткові. Оце вам, бабо Меланіє, і пріоритетний розвиток.

З перебоями, не свіжий, але поки що завозять хліб. А раптом і райспоживспілка перейде на оренду?

— Затягується вузол проблем і, мені здається, безнадійно, — з песимізмом у голосі сказав голова виконкому Боровківської Ради О. Слаква. — Немає зараз ні в районі, ні в області конкретної програми відродження малих сіл. Кинуті напризволяще, животіють вони, як горох при битій дорозі. Особливо потерпають одинокі люди. Більшість з них у міжколгоспний будинок для людей похилого віку не хочуть іти, а створена при райвідділі соціального забезпечення служба милосердя — добре діло, але всіх престарілих вона не обігріє. Потрібна надійна державна допомога...

...Під вечір розгулялася в Авксенівці хуга. Старі, присадкуваті хати, запорошені сивим снігом, стали схожими на згорблені постаті у підперезаних хустках куфайках. Оселі завше схожі на своїх господарів. Покручений, слизький путівець вивів за село. «Шлях» до комунізму» закінчився. Куди йти далі?

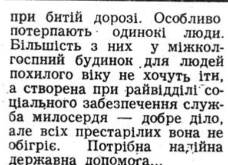
Лідія ТИТАРЕНКО.

Верхньодніпровський район,
Дніпропетровська область.

На фото: пенсіонери з Авксенівки такі далекі від благополуччя.

Фото автора.

ПОКИ АГРАРІЇ І ВЧЕНІ МУЖІ ЛАМАЛИ СПИСИ В ГАРЯЧИХ ДИСКУСІЯХ ПРО СЕЛА, ВОНИ ТИХО ВМИРАЛИ У ЦВІТІННІ САДІВ, НА НАЙРОДЮЧІШИХ У СВІТІ ЧОРНОЗЕМАХ. І СЬОГОДНІ, З ПРИЙНЯТТЯМ ЗАПІЗНІЛОГО ЗАКОНУ ПРО ПРІОРИТЕТНИЙ РОЗВИТОК СЕЛА, ПРОДОВЖУЮТЬ ГИНУТИ РАЗОМ ІЗ ОСТАННІМИ СВІДКАМИ «ВЕЛИКОГО ПЕРЕЛОМУ». ЦЯ РОЗПОВІДЬ ПРО БІДУВАННЯ БРИГАДНИХ СІЛ НА БАТЬКІВЩИНІ ВОЛОДИМИРА ЩЕРБИЦЬКОГО У ВЕРХНЬОДНІПРОВСЬКОМУ РАЙОНІ ДНІПРОПЕТРОВЩИНИ.

«Гаряча» лінія

Представник СРСР в ООН Воронцов повідомив, що до Москви має прибути міністр закордонних справ Іраку з відповіддю на радянську пропозицію щодо врегулювання збройного конфлікту в регіоні Перської затоки. Воронцов висловив надію, що реакція Іраку на радянські мирні ініціативи буде позитивною. Зі свого боку, президент Буш заявив, що згадана пропозиція не влаштовує Сполучені Штати. Тому, наголосив він, не буде жодних поступок чи переговорів. Тим часом міністри закордонних справ «Спільного ринку», які провели наради у Люксембургу, вітали заклик М. Горбачова щодо безумовного виведення іракських військ з Кувейту. Згідно з бажанням радянського лідера подробиць його мирного плану не оприлюднено.

* * *

Американські офіційні особи заявили, що сили антиіракської коаліції готові розпочати сухопутні наступальні операції проти іракських військ у Кувейті. Зараз війська союзників патрулюють саудівський кордон з Кувейтом та Іраком, здійснюють розвідувальні операції, а також продовжують артилерійські обстріли іракських військ. Представники Пентагону також повідомили, що дипломатичні заходи СРСР щодо мирного вирішення воєнного конфлікту на Близькому Сході не мали жодного впливу на підготовку наступальних операцій.

* * *

Заступник прем'єр-міністра Іраку Хаммаді подав до відома, що протягом перших чотирьох тижнів війни загинуло понад 20 тисяч іракців; і цивільних, і військовослужбовців. Ця цифра значно вища від попередніх, поданих Багдадом. Надходять також повідомлення про можливість виникнення епідемій в Іраку.

* * *

Сполучені Штати звернулись до Радянського уряду із закликом досягнути мирного владнання суперечок з союзними республіками. Як заявила представниця держдепартаменту Маргарет Татуайлер, звернення було зроблене у зв'язку з нападом радянських солдатів на озброєне опозиційне угруповання в Грузії.

Інформ-шоу

В ОДИНАДЦЯТИЙ РАЗ

Нігерієць Па Джеймс Одетунде в одинадцятий раз узяв шлюб. На цей раз його обраниця — 38-річна Білікісу Айока. «Це було кохання з першого погляду. Молода, енергійна Білікісу одразу полонила мене»,—заявив щасливий наречений кореспондентові ганського тижневика «Уік-енд». Можна не сумніватися у правильності вибору Па Одетунде — в нього достатньо досвіду, щоб навчитися розбиратися в жінках. Як-не-як, нещодавно йому виповнилось 107 років.

ПОШУК ОПТИМАЛЬНИХ ШЛЯХІВ

У дипломатичних колах

15 лютого відбулась нарада міністра закордонних справ СРСР і міністрів закордонних справ союзних республік. Кореспондент «Голосу України» звернувся до міністра закордонних справ УРСР **Анатолія ЗЛЕНКА** з проханням прокоментувати зустріч у Москві.

— Анатолію Максимовичу, чим була обумовлена необхідність проведення наради керівників союзного і республіканських міністерств закордонних справ?

— Ідея проведення цієї зустрічі випливає з самого життя, вона відповідає перебудовним процесам, що відбуваються в країні. Важливість цієї події полягає в тому, що вона відбулася напередодні волевиявлення нашого народу щодо майбутнього Союзу, у переломний і багато в чому вирішальний час.

Мета московської зустрічі — знайти найбільш оптимальні у нинішніх умовах шляхи взаємодії зовнішньополітичних відомств Союзу і республік, виробити такий механізм співробітництва, який сприяв би активній участі республік у розробці, здійсненні і координації спільної зовнішньополітичної діяльності, конкретному обговоренню міжнародних проблем, пошуку найбільш повного та гармонійного врахування інтересів Союзу, республік у зовнішньополітичній сфері.

Обмін думками, що відбувся, надав можливості переконатися у необхідності розробки нової більш прогресивної системи відносин, чіткіше визначитися у питанні про спільне здійснення зовнішньої політики. Головним лейтмотивом виступів учасників зустрічі був пошук шляхів дійової реалізації суверенітету республіки у сфері зовнішніх зносин.

Через усю дискусію наскрізно проходила і думка про пошук форм спільної участі в реалізації зовнішньополітичної діяльності Союзу.

— Чи були досягнуті на зустрічі якісь конкретні домовленості?

— Учасники зустрічі домовились про створення Ради міністрів закордонних справ СРСР і союзних республік. Серед функцій, які можна було б покласти на створювану Раду, називалися прийняття політичних рішень з принципових питань союзної зовнішньої політики, координація зовнішньополітичних акцій, вироблення спільних підходів з питань відносин з економічними організаціями глобального характеру, що зачіпають інтереси всіх республік, вироблення єдиної позиції у питаннях територіальної цілісності Союзу тощо. Попередню копітка робота щодо узгодження цих та інших питань діяльності Ради. З боку міністра закордонних справ СРСР О. О. Безсмертних висловлені пропозиції зустрілі позитивний відгук і підтримку.

Зустріч міністрів засвідчила необхідність їх проведення на регулярній основі.

У своєму виступі я ознайомив учасників наради з принциповими підходами до зовнішньополітичної діяльності республіки, що випливають з Конституцій СРСР і УРСР, Декларації про державний суверенітет України, подав конкретні пропозиції щодо механізму взаємодії зовнішньополітичних відомств СРСР і союзних республік.

Інтерв'ю провів Тимофій БОРИСЕНКО.

ЧИ ЗНАЮТЬ УКРАЇНУ ЗА КОРДОНОМ?

З перших рук

Значною суспільною подією в житті закордонних українських громад стає приїзд кожного народного депутата України. Їхні коментарі, заяви жваво обговорюються багатьма особами українського походження, коментуються в газетах. Господарі мають цілковите довір'я до наших обранців.

Ми перебували у Торонто саме у той час, коли Вячеслав Чорновіл зустрічався з місцевими українцями. Увечері недільного дня переважна більшість торонтських українців вирішила, що ліпше почути голос депутата, ніж концерти популярних у Канаді ансамблів з України. Такий авторитет має наш член парламенту, який, безперечно, мусить зважити на кожне своє публічне слово.

На основі виступів українських парламентаріїв дуже часто формується громадська думка в земляцькому середовищі про сучасний стан і найближче прийдешнє України. Після візитів поважних гостей щоразу, як правило, активізується благодійницька діяльність — збільшуються фонди добровільних пожертв на допомогу Україні, дітям Чорнобиля і т. п. За океаном серед українців усе більше виникає розмов з приводу того, як і на що використовуються в республіці їхні внески на «порятунок України». Разом з тим лунають оцінки матеріальної допомоги республіці, яка, за твердженням багатьох українських часописів, є «краплиною в морі порівняно з проблемами України, зокрема екологічними, після аварії на Чорнобильській атомній станції». Закордонні українці в своїй переважній більшості вважають, що діаспорі не під силу одній надати всю необхідну поміч Україні і тому до цієї гуманної справи слід ширше залучати Захід і міжнародні організації. Цілком слушна думка.

«Західний світ повинен нарешті добре засвоїти те, що на мапі (карті.— **авт.**) є така держава, як Україна, — з хвилюванням виказувала мені, та й сама собі, знайома українка Тетяна з Вашінгтона, яка редагує один з урядових бюлетенів у Білому домі. — Цьому мусять сприяти і ваші члени парламенту, і бізнесмени, і громадські діячі у нас і у вас і ми, журналісти, і товариство «Україна» спільно з нашими українськими осередками». Сидячи в будинку Тетяни, ми пригадували, які сильні враження справив на окремих державних мужів Америки емоційний Володимир Яворівський, як усе більше громадян неукраїнського роду приходить на концерти митців з нашої республіки.

Дорослі американці, мабуть, спадково не люблять географії. Середній американець уперше почув про Україну після чорнобильської катастрофи, оприлюднення документів про голод 30-х років, потім зацікавився нею після публікації Декларації про державний суверенітет. У листопаді в різних містах США мене розпитували, що за екзотична валюта з'явилася на Україні під назвою «купони». Ці рядки, можливо, комусь із читачів здадуться перебільшенням, але така сумна реальність — Україну майже не знають за океаном. Діаспора разом з нами готова заявити про нашу землю на всі світи.

У цьому зв'язку цікаву ідею висловив колишній киянин, нині художній керівник Українсько-канадського оперного товариства і капели бандуристів імені Тараса Шевченка Володимир Колесник. Він запропонував організувати на Україні національну хорову капелу. Для відбору до неї обдарованих виконавців провести в республіці та її межами творчий конкурс. Здійснити концертну подорож капели навколо світу. Турне розпочати наприкінці 1992 року. До репертуару колективу включити найкращі зразки пісенно-хорової культури нашого народу. Подорожуючи по країнах і континентах, поширювати різноманітну інформацію про Україну, не лише культурологічного характеру, а й рекламу про експортно-імпортні можливості республіки. Цей проект, зазначив В. Колесник у своїй письмовій пропозиції, має «сприяти ознайомленню людства з існуванням на Землі сущій нашого народу та його предковічної держави — України, показати внесок нашого народу у соціальний прогрес людства, стимулювати процес відродження української нації та піднесення її духовного потенціалу».

На думку В. Колесника, майже всю творчо-організаційну роботу мусить взяти на себе Україна, а влаштування концертної подорожі по світу (90—100 виступів) — українська етнічна група в Північній Америці («Фонд тисячоліття»).

Заради здобуття Україною світового престижу, визнання її як держави, на моє переконання, наші парламентарії могли б обговорити цей задум.

Станіслав ЛАЗЕБНИК,
перший заступник голови правління товариства «Україна».

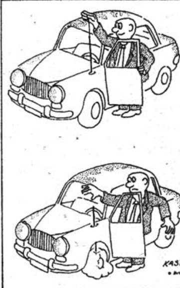
Закінчення. Початок див. у номері за 19 лютого.

Інформ-шоу

БІЗНЕСМЕН У АСТРОЛОГА

Споконвіку бізнесмени скаржилися, що найважче в їхній роботі — швидко прийняти правильне рішення. Справді, кожне серйозне рішення в бізнесі може в одну мить привести до процвітання чи зробити банкрутом — як уже пощастить. Аби розвіяти всілякі сумніви ділових людей, у Таїланді створено фірму, яка спеціалізується на... астрологічних консультаціях для бізнесменів. Спеціалісти цього неординарного підприємства, назва якого перекладається як «Будинок розслаблення», точно вказують бізнесменові його «ділову долю», а також те, яку продукцію в даний момент випускати, якій формі і якому кольору віддавати перевагу, куди експортувати вироби і навіть, як будувати фабрику: вікнами на північ чи на південь.

Усміхніться

Без слів.

Мал. з журналу «Бунде ілюстрірте» (ФРН).

ТЕАТР АБО ЖИТТЯ!

Люблю театр — але не буваю в ньому.

І не я один, і нічого дивного в цьому тепер нема. Бо в театрі — криза, навіть у Москві, де завжди модно було пошукати зайвого квиточка. Тепер зайві є, але — не беруть.

Отож, я спізнився й назавжди втратив шанс стати театралом. А театрал — це той, хто бував у театрі більше двох разів на життя й збирає автографи артистів («Любимой Алене во дни незабываемых гастролей на Херсонщине!»)

Оце сьогодні я відвідав би театр вже вдруге в житті.

Але вийшло так, що перший раз я пропустив. Вже й зібралися було з жінкою, аж тут кум з кумою зазирнули. Аби не криза, може б ми й сьогодні не прийшли.

Але жінці на роботі видали два квитки: підтримай, мовляв, Мельпомену в скрутну хвилину.

Значить, завітали, сидимо. Партер. Сцена близько. Перед телевізором, звісно, куди зручніше, але й тут цікаво. Артисти з'явилися. Декотрі навіть знайомі, по телевізору бачені. Веселі люди! Веселі, хоч, правду кажучи, особливо веселитися наче й нема чого. Але все правильно — навіщо нам сумні артисти! Ми їм за те платимо, аби нас веселили. Та воно, здається, й неважко: вийшов перед публікою, збрехав щонебудь їй на догоду, — обличчя в тебе розмальоване, все одно потім ніхто не впізнає.

А вистава, між іншим, нічого, сподобалася.

Там один застрелитися вирішив. А перед тим, як це зробити, подзвонив до Кремля, тодішньому керівництву держави, це ще до війни було, і повідомив їм, що так далі жити не можна.

Сусідка, котра поруч сиділа, шепнула по секрету, що за цю комедію автора посадили.

Другу половину вистави я вже тільки й думав про бідолаху. За що його так!

Михайло САЧКО.

Фото автора.

Читач продовжує розмову

Стрибаючи в ринок...

Концепція переходу України до ринкової економіки, в основному схвалена Верховною Радою УРСР, неоднозначно сприймається населенням і викликає різні думки у спеціалістів. Одна з них приваблює своєю рішучістю і простотою: у ринок треба «стрибати» так же швидко, як ошпареному вискакувати з кип'ятку (Є. Клименко. «У ванні з кип'ятком довго не всидиш», «Голос України», № 5).

Справді, крутий узвар дефіцитів, черг, численних перешкод на шляху до ділової активності стає вже нестерпним і занадто болісним. Обраний шлях переходу до ринкової економіки обіцяє нам звільнення від адміністративного диктату у сфері господарських відносин. Питання тільки в темпах впровадження визначальних елементів ринкової економіки (вільних цін, ринкової інфраструктури, конкурентності) та в якості програм захисту непрацездатного населення.

«Найпалкіші» прихильники ринкових відносин пропонують одразу звільнити ціни (тарифи) від державного адміністративного регулювання. Мовляв, таке регулювання несумісне з ринком. Але як поєднати вільне ціноутворення з тим, що приблизно 80 відсотків обсягів матеріального виробництва монополізовано, що маємо величезну грошову масу, не забезпечену товарами, що застосування «шокової терапії» у Польщі викликало появу мільйона безробітних і призвело до падіння виробництва на 20 відсотків? Головним наслідком одномоментного вивільнення цін за наших умов може бути встановлення не «цін рівноваги», а таких, що забезпечать безбідне життя виробничників-монополістів і водночас «відсічуть» більшу частину населення навіть від хоч і низьких за якістю, але конче потрібних товарів вітчизняного виробництва.

Більш розсудливою слід вважати політику ціноутворення, запропоновану в Концепції переходу Української РСР до ринкової економіки — політику поступового ослаблення державного контролю за цінами паралельно зі створенням необхідних для цього умов.

Насамперед треба вирішити проблему нормалізації грошового обігу, встановлення хоча б приблизної рівноваги карбованця і тих товарів, які є у торговельній мережі. Зважаючи на гіркий досвід «швидкого» приросту виробництва товарів народного споживання у минулі роки і на ілюзорність різкого зростання підприємницької активності при фіксованих цінах, розробники Концепції мали в своєму розпорядженні лише три шляхи встановлення рівноваги: продаж певної частини національного багатства (землі, виробничих фондів та ін.), масштабну державну позику грошей на перехідний період, грошову реформу з вилученням значної частини заощаджень і зменшенням бюджетного дефіциту.

Чи можна розраховувати на результативність впровадження якогось одного із зазначених заходів? Ні, бо коли людина голодна й гола, вона спочатку купить хліба й до хліба, а вже потім, можливо, придбає виробничі фонди (при вродженій схильності до підприємництва).

Таким чином, щоб не «посковзнутися, стрибаючи в ринок», важливо впровадити всю гаму заходів стабілізації в комплексі, ретельно і компетентно вирішуючи питання, а не проголошувати для перехідного періоду обов'язковість створення умов, до яких розвинуті країни йшли десятиліттями. Концепція переходу Української РСР до ринкової економіки дає, на наш погляд, орієнтири саме комплексного і зваженого розв'язання питань переходу до ринку.

Запропонована Концепція має і певні вади. Наприклад, чи зможе запропонований механізм роздержавлення і приватизації власності поєднати в собі необхідну для ринку конкуренцію власників виробничого майна і соціальну справедливість розподілу державних фондів серед населення? Згідно з Концепцією більша частина майна, що буде приватизуватися, залишиться у власності або відповідних трудових колективів, або органів державного управління, що неодмінно призведе до реанімації старої схеми господарювання і значної рівності в розподілі між трудовими колективами різних підприємств, бюджетних закладів, пенсіонерами. Крім того, споживча вартість основних фондів та оборотних коштів не може бути визначена без налагодження системи товарних і фондових бірж, без участі у розпродажу майна як широкого загалу підприємств, так і окремих громадян.

Володимир ЛОБОДА,
кандидат економічних наук, завідуючий сектором Науково-дослідного економічного інституту Державного комітету по економіці УРСР.
Київ.

З ПОШТИ ВІДДІЛУ

Оскільки нині існуюча державна власність створена великою мірою працею попередніх поколінь — вона є нашою спадщиною. Тож було б справедливо половину її розділити порівну між усіма громадянами України незалежно від віку, іншу половину — у відповідності до трудового стажу.

Володимир ШЕЛУДЬКО.
Біла Церква.

Дехто вірить в ринкову економіку, а ми насміхаємося.

Ринкова економіка — це остаточне розвалення нашого господарства. Планова — забезпечує всіх членів суспільства гарантованими коштами для життя, роботою. І не її вина, що в попередні роки народові лише «забезпечували існування», а решту коштів використовували для авантюр в ім'я гегемонії в усьому світі. Яка економіка витримає це?

Безпланова, ринкова економіка побудована не на принципі необхідності, а на вигоді — тож несе в собі риси анархії. Ми це вже побачили...

Тож не треба відступатися від суспільної власності на засоби виробництва, проте йти своїм, особливим шляхом. Насамперед треба посилити відділи боротьби з разкраданням соціалістичної власності і спекуляцією робітничими та селянськими загонами.

Павло ДУПЛІЙ.
Комунарськ
Луганської області.

Автор публікації «Зубожіння... за системою» народний депутат УРСР В. Пилипчук стверджує, що, оскільки земля є засобом виробництва, вона має стати об'єктом купівлі — продажу. А чому б не залишити її у власності Рад народних депутатів? Адже у садово-городніх товариствах, наприклад, працюють не приватні власники, проте яких досягають результатів!

Олексій КАЙДА,
ветеран війни та праці.
Львів.

Трибуна ділової людини

БІРЖА ДОПОМОЖЕ

Поволі, не так швидко, як хотілося б, входять у нашу економіку елементи оновлення. Серед них і передумова ринкових відносин — біржа. Президент однієї з таких установ — Київської універсальної товарної біржі **М. Дєточка** погодився відповісти на кілька запитань.

— Даруйте, Миколо Микитовичу, але навіщо нам біржа, коли немає ринку товарів?

— Біржа зможе ефективно залучати до господарського обігу неліквіди та наднормативні запаси матеріалів і устаткування, продукцію, вироблену понад план, сприяти виходу вітчизняних товарів на міжнародний ринок, а іноземних — на наш, встановленню ділових відносин між партнерами, захисту покупців через котирування цін та багато іншого. Одне слово, в умовах ринкових відносин це необхідний механізм.

— Кому належить влада на Київській товарній біржі?

— Верховна влада належить конференції членів біржі, яка скликається щорічно. Упродовж року між конференціями — біржовому комітетові, до складу якого входять засновники біржі, її президент, головний маклер та кілька членів. Засновниками є Київський міськвиконком, головне управління торгівлі, торгово-посередницька фірма матеріально-технічного забезпечення Київського міськвиконкому, Республіканський комерційний центр та фонд «Київреформа».

Статутний фонд біржі — 20 мільйонів карбованців. Її членами можуть стати організації, підприємства, кооперативи, закордонні фірми, банки і навіть окремі особи.

— На яких умовах?

— Слід подати заяву до біржового комітету і, якщо він дасть згоду, сплатити вступний внесок — 100 тисяч карбованців і щорічний членський внесок. Якщо член біржі виявить бажання вийти з неї, то вступний внесок повертається йому повністю. Крім того, член біржі має право на безплатне інформаційне обслуговування, на офіс у приміщенні біржі, а також може тримати свого постійного представника і брокерів.

При розгляді заяв перевага надається тим, хто виробляє продукцію або може її поставити й активно сприяти роботі біржі.

— Хто допускається на торги?

— Тільки покупці. Члени біржі — безплатно, всі інші сплачують за вхід і участь по 250 карбованців, які йдуть на відшкодування витрат біржі на організацію торгів. Це не так уже й дорого за реальну можливість щось придбати. Торги ми проводимо раз на місяць. Надалі це залежатиме від припливу матеріальних ресурсів. Сподіваємось, він зростатиме, адже дедалі більше підприємств виявляють бажання співробітничати з нами. Є такі серед колгоспів і радгоспів — отже, будуть у Києві додаткові продукти харчування. Навіть з Далекого Сходу пропонують ікру.

Плануємо і бартерні операції (на це, правда, треба дозвіл Ради Міністрів УРСР), лізингові операції, продаж технологій. Уже в найближчому майбутньому візьмемо на себе інформаційно-координаційну роботу по налагодженню зв'язків з подібними біржами України та інших регіонів Радянського Союзу. Плануємо також створити свій банк, страхову компанію. Займаємось і випуском продукції — організовуємо малі підприємства по виробництву будівельних матеріалів, меблів, садових будиночків.

Розмову вела
Ніна КЛИМКОВСЬКА.

У МЕТАЛУРГІВ — СВОЯ КОВБАСА

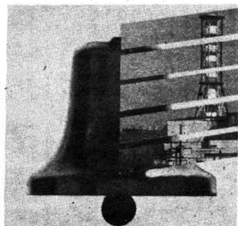
«Московська», «Сервілат», «Українська смажена», «Прикарпатська» — ось далеко не повний перелік ковбас, що виробляються кооперативом «Сервіз» Єнакієвського металургійного заводу. На території підприємства він має кілька торгових точок, де ковбаси продають за цінами, які не перевищують цін споживспілки.

Щодня кооператори виробляють тонну ковбаси, а з серпня минулого року, тобто з початку дії ковбасного цеху, виготовили 130 тонн продукції. Труднощів з реалізацією немає, навпаки, попит зростає.

Виник кооператив на базі невеличкої свиноферми, в якій нараховувалося всього 300—350 голів. Вона була збитковою. Та знайшовся справжній господар — ініціативна група майбутнього кооперативу.

Відчуваючи підтримку з боку керівництва заводу, кооператори добилися помітних результатів. Будівництво свого маточника, додаткових приміщень дозволило збільшити поголів'я втричі. Зараз готується до роботи забійний цех. А поки що кооператори користуються послугами м'ясокомбінату, з яким укладено договір.

Іван СТЕПОВИЙ.
Єнакієве
Донецької області.

НА ЗАВАДІ—АТОМНИЙ МОНОПОЛІЗМ

Верховна Рада України прийняла рішення про зупинення Чорнобильської АЕС і доручила Раді Міністрів республіки розробити щодо цього програму. Така програма була розроблена відповідною комісією уряду України. Передбачається виведення з експлуатації першого, другого і третього блоків ЧАЕС у 1993, 1994 і 1995 роках відповідно.

З цією програмою Рада Міністрів УРСР звернулася до союзного Кабінету міністрів. Бо організація, що експлуатує АЕС, тобто Мінатоменергопром СРСР, підпорядкована саме йому. Крім того, в нашій «атомній» республіці не існує свого Атомнагляду — органу, який би контролював атомну енергетику і хоч якось міг би на неї впливати. Держпроматомнагляд СРСР — відомство, підпорядковане також Раді Міністрів Союзу. Ані Мінатоменергопромом, ані Держпроматомнагляд не мають республіканської структури — відповідного міністерства та відомства немає в жодній республіці, зокрема й на Україні. Добре, що «Атомнагляд» потроху починає співробітничати і з урядом, і з парламентом республіки, але все це тільки на громадських засадах. Жоден з документів, на яких грунтується його діяльність, не визначає цього. Тобто уряд України практично позбавлений змоги безпосередньо виконувати постанови республіканської Верховної Ради, а також свої рішення, які стосуються атомної енергетики. Бо важелі управління — дуже далеко від нього.

Чому ж парламент, коли формував республіканський уряд, «забув» створити механізм здійснення в атомній енергетиці своєї політики? Чому в складі Ради Міністрів України не з'явилося відповідного відомства? Може тому, що атомне господарство, розташоване у республіці, чуже? Воно справді чуже, бо про його націоналізацію навіть мови не було.

Чого ж тоді варте рішення Верховної Ради України щодо виведення Чорнобильської АЕС з експлуатації? Для кого урядова комісія розробила програму з цього приводу? Спробуємо розібратися.

Строки, визначені цією комісією, є найкоротшими з усіх можливих. Бо необхідно реконструювати резервну котельню на ЧАЕС, упродовж року залишати ядерне паливо в реакторах і лише тоді перевантажити його спочатку в басейни витримки, а потім у сховище відходів ядерного палива. Далі — дезактивація і демонтаж устаткування й будівельних конструкцій. Але принаймні за півроку до зупинення блоків має бути розроблений проект виведення всіх енергоблоків з роботи. Саме з цього — починати. І строки, намічені комісією Ради Міністрів України, можуть бути витримані тільки за умов, що ця робота вже почалася.

Звичайно, взятися за неї повинен Мінатоменергопром СРСР, бо іншої експлуатаційної організації в країні не існує. Один з науково-дослідних інститутів цього міністерства справді взявся за розробку проекту. Але на світ у цьому інституті недавно народився проект щодо... реконструкції енергоблоків Чорнобильської АЕС. Якщо втілити його задум у життя, то, як вважає міністр атомної енергетики і промисловості, ЧАЕС зупиняти вже й не треба. Про це говорив і директор виробничого об'єднання «Чорнобильська АЕС» М. Уманець під час зустрічі Голови Ради Міністрів УРСР В. Фокіна з керівництвом станції 6 лютого цього року. Директор зазначив також, що після аварії проведено кілька комплексних заходів щодо підвищення безпеки чорнобильських реакторів. Вони навіть тепер, до проведення повної реконструкції, істотно відрізняються від реактора, що вибухнув, і не становлять якоїсь небезпеки людям.

Інший відомчий інститут розробив документ, у якому доводить, що реактори чорнобильського типу першого покоління, зокрема встановлені на першому і другому блоках ЧАЕС, можуть без будь-якого послаблення безпеки працювати на повну силу. Майже рік тому їхню потужність було знижено після тривалої тяганини на вимогу Держпроматомнагляду СРСР, який вважає, що на повній потужності системи захисту не завжди здатні запобігти аварії, якщо вона станеться. Слід додати, що на четвертому блоці ЧАЕС був встановлений реактор другого покоління, який мав, безумовно, більш досконалі системи захисту...

Отакої! Народні обранці України вирішують закрити ЧАЕС, а «атомні кола», незважаючи на це, дбають про її реконструкцію і майбутню роботу аж до остаточного вироблення ресурсу реакторів, намагаються зняти обмеження, встановлені саме для підвищення безпеки. Отже, чи їм до виконання якихось програм, які лише «заважають працювати»? Звичайно ж, ні.

Кому не позаздриш у цій ситуації, так це Раді Міністрів України. Начебто є парламентське рішення і треба його виконувати. Розроблену програму щодо виведення з роботи ЧАЕС республіканський уряд надіслав союзному. А що далі? Чи обов'язкова вона для виконання урядом країни? Мабуть, доведеться чекати, чи захочуть з тією програмою погодитися, нарешті, науковці, дослідники та інші «зацікавлені» спеціалісти, які майже всі... входять до складу велетенської атомної монополії — Міністерства атомної енергетики і промисловості СРСР.

Ось хоча б такий приклад. Коли Південно-Українська АЕС мала намір судитися з підприємством, що постачає їй неякісні парогенератори, Мінатоменергопром згодом «зняв питання», оскільки те підприємство, а також залучені до цієї справи експерти теж були підпорядковані саме цьому міністерству.

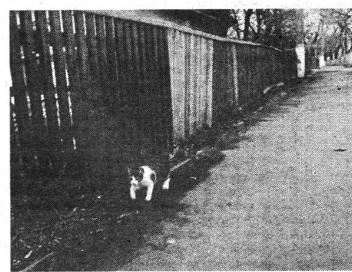
Тому не дивно, що під час поїздки глави уряду України на Чорнобильську АЕС і в місто Славутич у розмовах з керівниками республіканських міністерств та відомств він висловлював свої думки фактично у вигляді наказів, а до представників Мінатоменергопрому звертався з проханнями. Сьогодні інакше бути не може. Бо іншого реального шляху розв'язання питань щодо атомної енергетики досі, мабуть, не існує. Отже, й доводиться просити тих, хто тримає важелі управління у своїх руках і, здається, не поспішає ними з кимось поділитися.

Проте, в якому б незавидному становищі не опинився уряд, передусім треба, звичайно, піклуватися про людей, які живуть поблизу атомних станцій, про весь народ України. Саме вони і є найзацікавленішою стороною у цій справі. Та, на жаль, поки що втішатися їм немає чим. Бо на заваді стоїть атомна монополія.

Олексій БРЕУС,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

ЕВАКУАЦІЯ КОТІВ НЕ ПЕРЕДБАЧАЄТЬСЯ

Якось з колегою-журналістом ми йшли Чорнобилем і побачили в одному дворі голубий будиночок. Чотири вікна з білими віконницями, фільончасті двері, двосхилий дах з димарем... А всередині — дерев'яне ліжечко і навіть письмовий столик. Дивувала лише одна річ: увесь будиночок був дуже маленький за розміром, і гребінь на його даху сягав не вище пояса людини.

Коли ми уважно оглянули незвичайну «фазенду», то зрозуміли — тут до аварії жив... собака. Та слід великого горя на дошках свідчив про драматичний фінал: собаку застрелили... Як, до речі, й інших домашніх тварин, що залишилися в зоні. Щоб не розплоджувалися і не розносили радіацію.

...І Чорнобиль почав прокидатися без співу півнів і засинати без голосу собачого. Майже геть зникли горобці. Але собаки, які вціліли від картечі, помалу почали повертатися з лісів у свої подвір'я. Та голодним довго не всидиш, і почалося жебрацьке життя. На щастя, більшість ліквідаторів виявилась людьми милосердними, і це рятує собак упродовж лютих і довгих зим. Та буває їм іноді дуже важко і теплої пори року.

Ось лише одна історія. Минулого літа неподалік редакції в покинутому будинку сучка сірого кольору на прізвисько Шарлотта, привела сімох цуценят. Їй стало дуже тяжко — ребра аж світилися на боках. Адже для того, щоб прогодувати завжди голодних цуценят, треба було багато різного харчу. Та де його добути бездомній собаці. І коли ставало просто несила, Шарлотта йшла до редакції. У спекотні дні двері назовні завжди були прочинені, і в коридорі виразно чутно було характерний шерхіт її кігтів по дерев'яній підлозі. Потім в отворі кімнатних дверей з'являлася голова Шарлотти з уважними і стомленими очима. І хоч собака мовчала, усе було зрозуміло...

Зовсім інший спосіб життя склався у тих собак, які втекли до лісу і не повернулися до людини. Вони заробляють собі на хліб своїми ногами. Довелося бачити це на власні очі. Якось увечері я йшов до знайомого самосела і раптом почув сильне тупотіння. Подивився вперед і побачив величезного зайця, який мчав твердою стежкою прямо на мене. А за ним — два величезних собаки.

У Чорнобилі є чимало й котів. У них зовсім інший спосіб життя: вони гордовиті, незалежні і тому ніколи не жебракують. Живляться, як то кажуть, своїм хлібом. Точніше, мишами, які не перевелися в напівпорожньому місті. І все ж уважна людина помітить, що всі коти в Чорнобилі дуже обачливі й недовірливі, адже вони, як і самосели, живуть у зоні без права на «постійну прописку». До того ж їм увесь час загрожує черговий відстріл. Евакуація для котів не передбачається.

Аварія на атомній станції порушила і звичний спосіб життя диких тварин. Наприклад, лисиці вибралися з глухих байраків і риють свої нори просто на відкритому місці у полі, щоб бути ближче до мишей, на яких вони полюють у голодну пору року.

Самосели Іллінців розповідали мені, що за останніх два-три роки зайців розплодилося стільки, «що вони бігають по селу, як діти».

Аварія на Чорнобильській АЕС понівечила не тільки долі тисяч людей. Вона вкоротила життя або зробила його дуже тяжким і багатьом «братам нашим меншим».

Комусь, можливо, розмова про котів і собак у чорнобильській зоні видасться недоречною. Мовляв, слід насамперед думати про людей. Але ж нормально жити людина може тільки в гармонії з природою. А якщо заборонено бувати в лісі, якщо небезпечно ходити по траві, якщо навіть не можна погладити собаку або кота, то хіба це нормальне життя?

Микола ХРІЄНКО.
Фото Володимира САВРАНА.

Коли довелося летіти на вертольоті, на березі великого озера побачив косулю, оточену з трьох боків сірими рухливими істотами.
— Вовки?
— Ні! Це здичавілі собаки, — відповів пілот і різко кинув машину вниз. Налякані собаки кинулись урізнобіч. Тепер по забарвленню шерсті було видно, що то справді не вовки.

Телеграфним рядком з Дніпропетровська

ОТЖЕ, КАРТКОВА СИСТЕМА

Міськрада обласного центру після тривалих дебатів прийняла рішення запровадити з другого кварталу карткову систему на основні продукти харчування.

ПРОДАЛИ ВЕТЕРАНІВ

Цей будинок, що стоїть на центральному проспекті міста, належав металургійному заводу імені Комінтерна, а тепер його продано регіональному центру НТТМ «Імпульс». Мешкають тут в основному пенсіонери. Продавши за 365 тисяч карбованців будинок оптом, завод «продав», отже, і всіх своїх ветеранів. Що їх чекає?

ЧИМ БАГАТІ, ТИМ І РАДІ

Шахтарі Західного Донбасу знайшли підтримку у голови Львівської обласної Ради народних депутатів В. Чорновола. А попросили вони львів'ян поділитися з павлоградськими колгоспами молодняком великої рогатої худоби. Й от вже одержано понад три тисячі нетелів із Самбірського, Мостиського та інших районів Львівської області.

ЧЕКАЙТЕ ЗАПРОШЕННЯ

Донедавна Дніпропетровська та Свердловська області змагалися між собою. І от новина: свердловчани відкрили екскурсійний маршрут: «По місту, в якому жив і працював Борис Єльцин». У нас теж жили й працюють кілька відомих діячів. Але, як написала обласна газета «Зоря», «вони були, їх не викреслиш — зрозуміли натяк?» Стежте, коротше, за оголошеннями Дніпропетровського туристичного бюро...

МІСТО З ОРКЕСТРОМ

Перший сезон відкрив Дніпропетрозський камерний оркестр, заснований міськрадою та кількома фірмами, які не поскупилися на кошти. Як стверджують тутешні знавці, це перший у країні камерний оркестр, що належить місту.

НАТРАПИЛИ НА СЛІД!

Торік улітку про цей випадок писали всі газети: злочинці «взяли у полон» вантажний автомобіль з 141 кольоровим телевізором львівського виробництва. Щойно митниця Криворізького аеропорту затримала іноземців з двома телевізорами тієї партії. Гості придбали їх «на руках». Це вже зачіпка для слідчих.

Микола НЕЧИПОРЕНКО, власний кореспондент «Голосу України».

ДІЙТИ ЗГОДИ

Вчора у Будинку дружби відбулася прес-конференція Президента Казахської РСР Н. Назарбаєва і Голови Верховної Ради УРСР Л. Кравчука, присвячена підписанню Договору між Казахстаном і Україною. Публікуємо нотатки нашого спеціального кореспондента.

Чільне місце в розмові зайняв Договір між двома республіками. На запитання вашого кореспондента про те, чи започатковує підписання цих документів (до референдуму в березні) формування нового Союзу, і Президент Н. Назарбаєв, і Голова Верховної Ради Л. Кравчук відповіли одностайно. Бо саме горизонтальні зв'язки і визначають не тільки сучасну політику в країні, а й подальший устрій.

Ишлося, як бачимо, не про оновлену федерацію залежних республік, а про Союз суверенних держав. Цю ідею, до речі, свого часу висловив Президент СРСР М. Горбачов. Однак сьогодні, як зазначили керівники двох республік, спостерігається рух назад. Характерним прикладом може бути нав'язування своєї волі Кабінетом міністрів Союзу, який знову шукає шляхів до поглиблення центризму. Це зумовлює протидію з боку республік. Бо, дійсно, як можна будувати новий центр, коли є незрозумілою його остаточна роль, коли не невідомо, які функції республіки делегуватимуть Центру.

Та, як підкреслив Л. Кравчук, наш суверенітет не може бути гуманістичним, якщо ми бачимо себе поза Союзом. Сьогодні у своїх діях ми переходимо на нові принципи, а зв'язки, що виникають, повинні стати своєрідним дороговказом у поступальному русі до повної незалежності. Для цього Казахстан і Україна повинні подати приклад, в якому головним чинником має бути не факт підписання Договору, а його неухильне виконання.

Це стимулює перш за все тісні економічні зв'язки, що існують на сьогодні. Приміром, обсяг продукції, яка надходить з України до Казахстану, перевищує півтора мільярда карбованців. Автомобільними і залізничними шляхами сюди надходять трактори, плуги, сіялки, бурякозбиральні комбайни, верстати, будівельна техніка. Україна — головний партнер Казахстану у поставках металу, виробів легкої промисловості, тоді як до нас надходять нафта, вугілля, шкіряна сировина, вовна, волокна бавовни. Годі говорити, що порушення цих усталених зв'язків буде не на користь.

Звісно, розвиток економіки двох суверенних республік залежить від загального стану промисловості та сільського господарства в Союзі РСР. І це дійсно так. Поки Союз існує, у ньому діють всі механізми державності. Інша справа, з якою ефективністю. Ось чому жваве обговорення викликала на прес-конференції недавня заява Голови Верховної Ради Росії Б. Єльцина щодо союзного уряду і Президента СРСР. Президент Н. Назарбаєв і Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук одностайно заявили про свою незгоду з позицією Б. Єльцина. Як «непродуману» охарактеризував його заяву Л. Кравчук, а Н. Назарбаєв зазначив, що такі дії призводять до політичної кризи в країні. «Зараз не час цим займатися, — заявив Н. Назарбаєв, — і тому я повністю відмежовуюся від вимоги Б. Єльцина щодо відставки Президента М. Горбачова».

Відповідаючи на запитання представників засобів масової інформації, керівники двох республік торкнулися проблем захисту ринкових відносин, створення спільних підприємств України і Казахстану, становища, яке склалося в різних регіонах країни.

У роботі прес-конференції взяли участь заступник Голови Верховної Ради Казахстану С. Абдильдін та заступник Голови Верховної Ради УРСР В. Гриньов.

Леонід САМОЙЛЕНКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».
Алма-Ата.

УРЯД І ПРОФСПІЛКИ: ДІАЛОГ ТРИВАЄ

З офіційних джерел

Перехід народного господарства республіки до ринкових відносин і пов'язані з ним соціальні наслідки висувають складні завдання як перед урядом, так і перед профспілками. Шляхи їх розв'язання дедалі частіше перетинаються.

Питанням взаємодії уряду і профспілок в умовах ринку, визначення механізму взаємовідносин між ними була присвячена зустріч Голови Ради Міністрів УРСР В. П. Фокіна і голови Ради Федерації незалежних профспілок України А. М. Ковалевського, яка відбулася 18 лютого. Вони приділили увагу заходам соціального захисту населення при переході до ринку. Підкреслювалося, що вони повинні мати випереджаючий характер, і насамперед у відношенні до наступного зростання цін.

Цього ж дня відбулася зустріч В. П. Фокіна з керівниками республіканських галузевих і регіональних обласних профспілкових органів. Голова Ради Міністрів УРСР проаналізував економічну ситуацію в республіці, виклав позицію уряду щодо профспілок, їхніх дій. Він відповів на численні запитання присутніх. Досягнуто домовленості про укладення між урядом і Радою Федерації незалежних профспілок республіки угоди з питань захисту соціально-економічних інтересів трудящих. Визначено строки підготовки і підписання цього важливого документа.

Кор. Укрінформ.

БУДУТЬ ВІДСТРІЛЮВАТИСЯ?

Замість сенсації

4 січня міністр внутрішніх справ СРСР Б. Пуго видав наказ, який вносить зміни в інструкцію від 6 травня 1987 року «Про роботу органів МВС по здійсненню дозвільної системи».

Відтепер право зберігання і ношення вогнепальної зброї — «пістолетів» — одержують Голови Президій Верховних Рад і Ради Міністрів, Президент республіки, голови крайових і обласних Рад і виконкомів, прокурори і їх заступники. В документі є пункт про те, що у виняткових випадках право на зберігання і ношення вогнепальної зброї може бути надано і іншим особам.

Що це за інші особи? У відділенні дозвільних систем МВС УРСР коментувати відмовились. Хоча сам факт існування згаданого наказу не заперечують.

Сергій ЛЯНГЕ, журналіст.

НІЧНИЙ ПОСТРІЛ

Пригода

У ніч з 12 на 13 лютого невідомий злочинець вистрілив у вікно двокімнатної квартири, де мешкає з сім'єю голова Стрийської міської Ради народних депутатів Р. Шрамов'ят. Незадовго до цього він одержав анонімну записку з погрозами про вбивство.

За фактом замаху Стрийський міський відділ внутрішніх справ порушив кримінальну справу. Міський відділ УКДБ по Львівській області допомагає міліції у розслідуванні.

Анонімну записку з погрозами одержав також завідуючий відділом народної освіти міста В. Кушпір. Слідству належить з'ясувати, чи взаємопов'язані анонімки з нічним пострілом.

Оксана ТЕЛЕНЧІ, власний кореспондент «Голосу України».
Львівська область.

Новини з усієї України

І ВЗИМКУ КЛЮЄ

СВІТЛОВОДСЬК Кіровоградської області. Крижаний панцир, який скував у недавні 20-градусні морози поверхню Кременчуцького водосховища, дав змогу трудівникам рибоколгоспу імені Петровського приступити до зимової путини. На снігоходах «Буран» щоранку вони вирушають до невеликого острова Воронівка за 40 кілометрів від Світловодська, в акваторії якого у продухвинах виставлено близько ста сіток. У піднятих з-під льоду кошелях — великі судаки, товстолобики, коропи, лящі. У торгівлю сьогодні відправлено перші центнери річкової риби.

Кор. Укрінформ.

ДО ЮВІЛЕЮ М. ГРУШЕВСЬКОГО

КИЇВ. Товариство української мови імені Т. Шевченка «Просвіта» виступило з пропозицією відзначити 125-річчя від дня народження видатного українського історика, громадського та державного діяча, літературознавця Михайла Сергійовича Грушевського. На своєму першому засіданні ініціативна група вирішила звернутися до керівництва республіки з пропозицією створити урядовий ювілейний комітет.

Євген ВАРДА, член ініціативної групи.

ВИКУП ЗА «АФГАНЦЯ»

Незвичайне оголошення з'явилось на прохідній Херсонського виробничого об'єднання «Дніпро». В ньому повідомлялось, що профспілкова і комсомольська організації цеху № 18 проводять збір коштів для звільнення з полону воїна-афганця Павла Стасевича.

— По республіканському радіо ми почули виступ одеситки Людмили Михайлівни Стасевич, — говорить комсорг цеху Аня Чернишова. — Жінка розповідала про гірку долю свого сина, який під час війни в Афганістані потрапив до рук моджахедів. Мати сподівається викупити його через посередництво Міжнародного Червоного Хреста. От ми й вирішили допомогти їй. Дівчата відразу ж почали здавати гроші: хто скільки міг. До речі, сімдесят карбованців виділив із своєї каси комітет комсомолу.

Будемо вірити, що херсонські дівчата допоможуть Павлові швидше повернутися на Батьківщину.

Г. КРИВЕЦЬ, кор. Укрінформ.

З ДА... неда... пар... щів пров... секретаря ... му КПУ, ... та СРСР ... до Москви ... ку команд... йовича. Н... передбачит... туацію і ... Григория ... буду безр... мені щось ... но, а сьог... проектом ... Президент ... і я вважа... ти не одн... вищих сф... знайдеться... Яковлєву, ...

Без кол... прочуд ... кілька дні... ця мешка... району. П... мітили на... зустр... висту... побувати, ... наполовин... льшого «... керівника... партійним... як і в м... мали доне... обранця ... ників.

До реч... ність та ... льш не ... те. Раз... новичем ... приміщен... Білоцерків... ком і від... орган ком... Валентина... всі те пол...

Передач... порядкува... усіх пробл... ємствами ... ні застарі... газети — ... ків донец... депутатів ... зокрема ... ко... ек... при... рів... суря, бо ... ні попере... мунізму т... ті СРСР. ... цін на вуг... лишви на... 1,5 кіломе... нікому не... економіч... якої буде...

Усього ...

Збільш... міст з пі... ній терито...

ЗГОДИ

...прес-конференція ...і Голови Верхов... ...підписанню Дого... ...уємо нотатки на...

...мо себе поза Со... ...одні у своїх діях ...имо на нові прин... ...язки, що виника... ...і стати своєрід... ...казом у поступа... ...до повної неза... ...Для цього Казах... ...аїна повинні пода... ...в якому голов... ...ом має бути не ...ання Договору, а ...ьне виконання.

...ює перш за все ...мічні зв'язки, що ...сьогодні. Примі... ...продукції, яка ...з України до Ка... ...ревищує півтора ...арбованців. Авто... ...і залізничними ...сюди надходять ...луги, сіялки, бу... ...ні комбайни, вер... ...івельна техніка. ...головний партнер ...у поставках ме... ...ів легкої промис... ...і як до нас над... ...та, вугілля, шкі... ...вовна, волок... ...Годі говорити, ...ня цих усталених ...е не на користь. ...розвиток економі... ...ренних республік ...ід загального ста... ...ості та сільсь... ...арства в Союзі ...дійсно так. Поки

Союз існує, у ньому діють всі механізми державності. Інша справа, з якою ефективністю. Ось чому жваве обговорення викликала на прес-конференції недавня заява Голови Верховної Ради Росії Б. Єльцина щодо союзного уряду і Президента СРСР. Президент Н. Назарбаєв і Голова Верховної Ради УРСР Л. Кравчук одностайно заявили про свою незгоду з позицією Б. Єльцина. Як «непродуману» охарактеризував його заяву Л. Кравчук, а Н. Назарбаєв зазначив, що такі дії призводять до політичної кризи в країні. «Зараз не час цим займатися, — заявив Н. Назарбаєв, — і тому я повністю відмежовуюся від вимоги Б. Єльцина щодо відставки Президента М. Горбачова».

Відповідаючи на запитання представників засобів масової інформації, керівники двох республік торкнулися проблем захисту ринкових відносин, створення спільних підприємств України і Казахстану, становища, яке склалося в різних регіонах країни.

У роботі прес-конференції взяли участь заступник Голови Верховної Ради Казахстану С. Абдильдін та заступник Голови Верховної Ради УРСР В. Гриньов.

Леонід САМОЙЛЕНКО, спеціальний кореспондент «Голосу України».
Алма-Ата.

...КИ: ДІАЛОГ ТРИВАЄ

...йних джерел

...яка відбулася 18 ...ни приділили ува... ...соціального за... ...лення при пере... ...ку. Підкреслюва... ...они повинні мати ...чний характер, і ...у відношенні до ...зростання цін.

...дня відбулася зу... ...Фокіна з керів... ...публіканських га... ...регіональних об... ...фспілкових орга...

нів. Голова Ради Міністрів УРСР проаналізував економічну ситуацію в республіці, виклав позицію уряду щодо профспілок, їхніх дій. Він відповів на численні запитання присутніх. Досягнуто домовленості про укладення між урядом і Радою Федерації незалежних профспілок республіки угоди з питань захисту соціально-економічних інтересів трудящих. Визначено строки підготовки і підписання цього важливого документа.

Кор. Укрінформ.

...АТИСЯ?

...право зберігання і ...огнепальної зброї ...ів» — одержують ...зидій Верховних ...Міністрів, Прези... ...бліки, голови кра... ...сних Рад і викон...

комів, прокурори і їх заступники. В документі є пункт про те, що у виняткових випадках право на зберігання і носіння вогнепальної зброї може бути надано і іншим особам.

Що це за інші особи? У відділенні дозвільних систем МВС УРСР коментувати відмовились. Хоча сам факт існування згаданого наказу не заперечують.

Сергій ЛЯНГЕ, журналіст.

...ТРІЛ

...держав анонімну ...погрозами про...

...м замаху Стрийсь... ...відділ внутрішніх ...кримінальну ...ький відділ УКДБ

по Львівській області допомагає міліції у розслідуванні.

Анонімну записку з погрозами одержав також завідуючий відділом народної освіти міста В. Кушпір. Слідству належить з'ясувати, чи взаємопов'язані анонімки з нічним пострілом.

Оксана ТЕЛЕНЧІ, власний кореспондент «Голосу України».
Львівська область.

Новини з усієї України

І ВЗИМКУ КЛЮЄ

СВІТЛОВОДСЬК Кіровоградської області. Крижаний панцир, який скував у недавні 20-градусні морози поверхню Кременчуцького водосховища, дав змогу трудівникам рибоколгоспу імені Петровського приступити до зимової путини. На снігоходах «Буран» щоранку вони вирушають до невеликого острова Воронівка за 40 кілометрів від Світловодська, в акваторії якого у продухвинах виставлено близько ста сіток. У піднятих з-під льоду кошелях — великі судаки, товстолобики, коропи, лящі. У торгівлю сьогодні відправлено перші центнери річкової риби.

Кор. Укрінформ.

ДО ЮВІЛЕЮ М. ГРУШЕВСЬКОГО

КИЇВ. Товариство української мови імені Т. Шевченка «Просвіта» виступило з пропозицією відзначити 125-річчя від дня народження видатного українського історика, громадського та державного діяча, літературознавця Михайла Сергійовича Грушевського. На своєму першому засіданні ініціативна група вирішила звернутися до керівництва республіки з пропозицією створити урядовий ювілейний комітет.

Євген ВАРДА, член ініціативної групи.

ВИКУП ЗА «АФГАНЦЯ»

Незвичайне оголошення з'явилось на прохідній Херсонського виробничого об'єднання «Дніпро». В ньому повідомлялось, що профспілкова і комсомольська організації цеху № 18 проводять збір коштів для звільнення з полону воїна-афганця Павла Стасевича.

— По республіканському радіо ми почули виступ одеситки Людмили Михайлівни Стасевич, — говорить комсорг цеху Аня Чернишова. — Жінка розповідала про гірку долю свого сина, який пі[illegible] час війни в Афганістані потрапив до рук моджахедів. Мати сподівається викупити його через посередництво Міжнародного Червоного Хреста. От ми й вирішили допомогти їй. Дівчата відразу ж почали здавати гроші: хто скільки міг. До речі, сімдесят карбованців виділив із своєї каси комітет комсомолу.

Будемо вірити, що херсонські дівчата допоможуть Павлові швидше повернутися на Батьківщину.

Г. КРИВЕЦЬ, кор. Укрінформ.

Депутат зустрівся з виборцями

Григорій РЕВЕНКО:

«НЕ БУДУ БЕЗРОБІТНИМ...»

Здавалося, зовсім недавно товарищі по партії не без заздрощів проводжали першого секретаря Київського обкому КПУ, народного депутата СРСР Григорія Ревенка до Москви — в президентську команду Михайла Сергійовича. Нелегко було тоді передбачити сьогоднішню ситуацію і ці слова самого Григорія Івановича: «Я не буду безробітним. Думаю, мені щось буде запропоновано, а сьогодні працюю над проектом Союзного договору. Президент добирає команду, і я вважаю, що вона має бути не одного кольору... У вищих сферах, гадаю, ще знайдеться місце, наприклад, Яковлєву, Бакатіну...».

Без колишньої помпи, напрочуд скромно зустрічали кілька днів тому свого обранця мешканці Білої Церкви і району. Принаймні ми не помітили навіть оголошень про зустрі[illegible] за[illegible] в яких він висту[illegible]і де[illegible]м довелось побувати, були заповненими наполовину. Та й то здебільшого «номенклатурою» — керівниками господарств, партійними активістами, головами сільських рад.., які, як і в минулі часи, певне, мали донести «живе слово» обранця до рядових трудівників.

До речі, про непомпезність та скромність, аби більш[illegible] не повертатися до цієї те[illegible]. Разом з Гр[illegible]ієм Івановичем на зустріч в адмінприміщенні, де розмістився Білоцерківський міськвиконком і відповідний партійний орган комуністів, побувала й Валентина Шевченко, хоча не всі те помітили. Певне, збивало з пантелику зайняте нею тихе місце в залі...

По-різному оцінили ці зустрічі з Григорієм Івановичем «представники трудових колективів», бо одним хотілося почути неіснуючі «рецепти» виходу з політичної та економічної кризи, другим — про плани свого колишнього партійного лідера (чи не є цей візит своєрідною розвідкою для повернення на Україну?), треті, найпрактичніші, прагнули довідатись, як справи з обіцяними трубами і газом (газифікація району — один з основних пунктів програми дій депутата).

Але в цілому треба визнати, що політизована Москва, президентське оточення, велика політика таки роблять свою справу.

Лише торкнувшись оцінки стану Компартії, назвавши його поки що «поганим», Григорій Ревенко побудував свої виступи розлогіше, з огляду на всеохоплюючі тенденції, перспективи. А для [illegible] визнав за потрібне одразу нагадати з трибуни, що він є демократом і готовий посперечатися з усіма, хто хоче довести протилежне.

Однак, як ви вже здогадалися, бажаючих доводити «протилежне» не знайшлося. Та не треба думати, що посперечатись на зустрічах не було про що. Бо, наприклад, з одного боку, Григорій Іванович ратував за Союзний договір, суверенітет республік з наданням їм найширших прав, за ту основу демократії, за яку висловиться народ; з другого ж, казав, що не треба перевантажувати референдум «якимись республіканськими питаннями». А на прохання із залу пояснили, якого ж Союзу ми маємо домагатись — конфедеративного, федеративного, — одказав, що «ми не повинні заганяти себе в понятійні категорії...».

Довідал... (ті, хто ... хильніст... програми ... лінського ... із нинішн... він вба... рук» това... правда, і... забажав ... Григорій Іван... звільнен... з якнай... женням ... На це де... зізнався, ... ся і буде ... ворення.

Втім, ... невий рес... чи невиз... ватної вл... близькі, ... ви. Народ... нішнє: ч... тові цін... лишні роз... ці магаз... складах ... товар? Ч... ліки В. ... «центр», ... гує...

Давати... українськ... ко відмо... на відсут... з приводу ... прем'єра ... но так: «... кін грає ... меблі чи ... поділяє ... області, ... «розкуват... склад...».

Що мо... перечень ... дійшло.

Вік...

ТРИНАДЦЯТЬ РІШУЧИХ ВИ...

Передача підприємств союзного підпорядкування республіці ще не вирішує усіх проблем, оскільки разом з підприємствами та галузями передаються і їхні застарілі хвороби. У розпорядженні газети — звернення групи представників донецьких страйккомів до народних депутатів Верховної Ради України. Там зокрема говориться: **«Перехід до ринко[illegible] економіки [illegible] дисбалансі цін, при[illegible] рівних стар[illegible]х умовах... — абсурд, бо промислові регіони роздавлені попередніми роками будівництва комунізму та забезпечення уявної єдності СРСР. Тепер же, не маючи реальних цін на вугілля та іншу продукцію, знесиливши надра й поглибивши шахти до 1,5 кілометра, отруївши всіх і все, ми нікому не потрібні. І це називається економічною самостійністю, підсумок якої буде один — безробіття».**

Усього вимог — тринадцять. Ось вони.

Збільшити відрахування у бюджет міст з підприємств, розміщених на їхній території.

Що турбує

Протягом двох років перейти до безвідходних технологій, а де це неможливо — перепрофільовувати чи згортати виробництво.

Заборонити будівництво хімічних підприємств над гірничими виробітками.

Підпорядкувати органи охорони здоров'я Верховній Раді України.

Підпорядкувати законодавчій владі природоохоронні й санітарні служби, вивівши їх з-під контролю виконавчої влади.

Посилити контроль за хімічним складом питної води та сільгосппродуктів.

Заборонити у промислових регіонах використання фільтрувальних станцій без сучасних засобів хімочищення води.

Заборонити будівництво полігонів та могильників токсичних відходів над районами підземних гірничих робіт.

Заборонити скидання неочищених промислових вод у будь-які водосховища.

Прирівняти «пр... приємств над гірни... виробничих аварій, ... карної відповідальн...

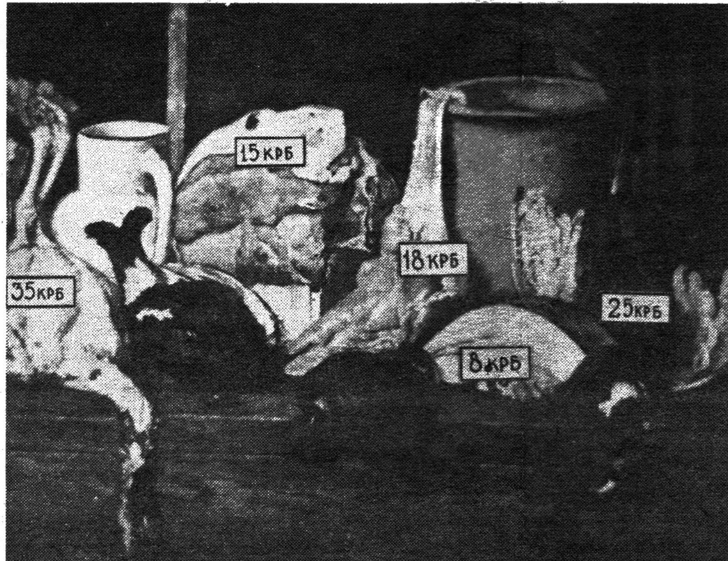
Доручити урядо... комплекс заходів ... існуючих і проекто...

Для вирішення ... Донбасу створити ... нодіючий орган.

Визнати Донбас ... ди.

Документ підпи... В. КРИВЕНКО (об... ля»), О. ДУБОВИК... страйккомів), В. СЕ... армійськвугілля»), ... (ВО «Торезантрацит... бропіллявугілля»), ... західвугілля»), Г. ЄН... цит»), О. БАТУЛА... М. ТИЩЕНКО («К...

Завершується до... **ючи вашу увагу на ... фічні проблеми До... що Верховна Рада ... вигодою не проглед... ної катастрофи».**

БАЗАРНИЙ ДЕН...

Ціни на ринках республіки цього тижня такі:

(в карбованцях)

	Київ	Полтава	Рівне
Яловичина (за кг)	15	8	8
Свинина (за кг)	18	8	8—10
Сало (за кг)	8	4	7
Сметана (за л)	12—14	5	5
Сир (за кг)	10	5	7
Мед (за кг)	30	20	20
Олія (за л)	6	4	5
Картопля (за кг)	2	1	1,5
Цибуля (за кг)	4	2,5	2
Огірки солоні (за шт.)	1	—	1

(За повідомленнями власних кореспондентів «...

ГОЛОС УКРАЇНИ

Депутат зустрівся з виборцями

Григорій РЕВЕНКО:

«НЕ БУДУ БЕЗРОБІТНИМ...»

…АЛОСЯ, зовсім …вно товариші по …ї не без заздро… …джали першого …иївського обко… …ародного депута… …ригорія Ревенка — в президентсь… …Михайла Сергі… …легко було тоді …сьогоднішню си… …ї слова самого …ановича: «Я не …бітним. Думаю, …уде запропонова… …дні працюю над …юзного договору. …добирає команду, …що вона має бу… …о кольору... У …ах, гадаю, ще …місце, наприклад, …акатіну...».

…шньої помпи, на… …ромно зустрічали …ому свого обран… …і Білої Церкви і …наймні ми не по… …ть оголошень про …а в яких він …де…м довелось …ули заповненими … Та й то здебі… …менклатурою» — … господарств, … активістами, го… …ських рад.., які, …улі часи, певне, …ти «живе слово» … рядових трудів…

… про непомпез… …ромність, аби бі… …ертат… до цієї … з Гр…ієм Іва… …зустрічі в адмін… … де розмістився …ький міськвикон… …відний партійний …істів, побувала й …Шевченко, хоча не …или. Певне, зби…вало з пантелику зайняте нею тихе місце в залі...

По-різному оцінили ці зустрічі з Григорієм Івановичем «представники трудових колективів», бо одним хотілося почути неіснуючі «рецепти» виходу з політичної та економічної кризи, другим — про плани свого колишнього партійного лідера (чи не є цей візит своєрідною розвідкою для повернення на Україну?), треті, найпрактичніші, прагнули довідатись, як справи з обіцяними трубами і газом (газифікація району — один з основних пунктів програми дій депутата).

Але в цілому треба визнати, що політизована Москва, президентське оточення, велика політика таки роблять свою справу.

Лише торкнувшись оцінки стану Компартії, назвавши його поки що «поганим», Григорій Ревенко побудував свої виступи розлогіше, з огляду на вседержавні тенденції, перспективи. А для … визнав за потрібне одразу нагадати з трибуни, що він є демократом і готовий посперечатися з усіма, хто хоче довести протилежне.

Однак, як ви вже здогадалися, бажаючих доводити «протилежне» не знайшлося. Та не треба думати, що посперечатись на зустрічах не було про що. Бо, наприклад, з одного боку, Григорій Іванович ратував за Союзний договір, суверенітет республік з наданням їм найширших прав, за ту основу демократії, за яку висловиться народ; з другого ж, казав, що не треба перевантажувати референдум «якимись республіканськими питаннями». А на прохання із залу пояснили, якого ж Союзу ми маємо домагатись — конфедеративного, федеративного, — одказав, що «ми не повинні заганяти себе в понятійні категорії...».

Довідалися білоцерківчани (ті, хто не знав) і про прихильність свого обранця до програми Шаталіна — Явлинського, про те, що вихід із нинішньої економічної кризи він вбачає у «розв'язанні рук» товаровиробникові. Щоправда, із залу знову хтось забажав уточнити, чому Григорій Іванович не пов'язує це звільнення товаровиробника з якнайшвидшим впровадженням приватної власності. На це депутат «по секрету» зізнався, що питання готується і буде винесене на обговорення.

Втім, погодьтеся, березневий референдум, визнання чи невизнання законом приватної власності — це хоч і близькі, але таки перспективи. Народові допікає сьогоднішнє: чому підвищено оптові ціни і залишилися колишні роздрібні? Чому полиці магазинів порожні, а на складах і базах залежується товар? Чому прем'єр республіки В. Фокін киває на «центр», а «центр» не реагує...

Давати оцінку діяльності українського уряду Г. Ревенко відмовився, пославшись на відсутність аргументів. А з приводу «кивання» нашого прем'єра висловився дослівно так: «Я вважаю, що Фокін грає в політику. Хіба меблі чи цукор сьогодні розподіляє центр? Працюючи в області, ми завжди могли «розкувати» будь-який склад...».

Що могли, то могли... Заперечень із залу знову не надійшло.

Анатолій БЕНЬ,
Віктор КОСАРЧУК.

Нуль уваги

ПАРАДОКС АХІЛЛА?

Незважаючи на дефіцит м'яса в Києві, Міністерство зв'язку УРСР таки знайшло можливість підсунути полтавським читачам «Голосу України» свиню: суботній номер газети за 9 лютого вони отримали на п'ятий день — 13-го.

З'ясовую причини зриву доставки газети у начальника служби поштового зв'язку й розповсюдження преси облуправління зв'язку **І. НОСІВЦЯ.**

— Нашої вини тут немає. Цей номер надійшов до Полтави київським поїздом у вівторок, 12 лютого. Його одразу направили на дільницю сортування, а звідти — по відділеннях зв'язку і кіосках «Союздруку».

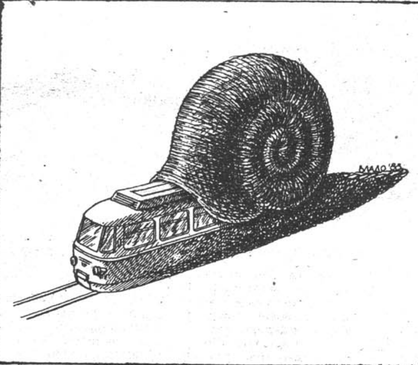
Залишимо на совісті полтавських зв'язківців один день — на жаль, це вже стало для них нормою. Та чому газета долала 300-кілометрову відстань від Києва до Полтави чотири (!) дні? Диспетчери Міністерства зв'язку УРСР і їхні колеги з Полтави нічого конкретного пояснити не змогли, натомість обіцяли зробити «пут.розку» — в перекладі з професійного жаргону — з'ясувати причини затримки газети в усіх пунктах на шляху: друкарня — читач. Коли? Хтозна...

Швидконогий Ахілл женеться за черепахою. Та поки він добіжить до того місця, де вона була, вона знову проповзе деяку відстань. Ахілл знову пробіжить, черепаха знову проповзе. Цей класичний грецький софізм використовують у роботі і зв'язківці: поки міністерство з'ясовує, чому затримався вищезгаданий номер, у корпункт надходять нові скарги від читачів...

Ні, товариші з міністерства, краще залиште собі вашу неїстівну свиню, а газету доставте читачам...

Григорій ГРИНЬ,
власний кореспондент «Голосу України».
Полтава.

Мал. Влада ПАЛАНКОВА.

…РИНАДЦЯТЬ РІШУЧИХ ВИМОГ

Що турбує

…підприємств союзного під… …республіці ще не вирішує …, оскільки разом з підпри… …галузями передаються і їх… …хвороби. У розпорядженні …ернення групи представни… …х страйккомів до народних …рховної Ради України. Там …ориться: **«Перехід до рин… …міки … дисбалансі цін, … стар… …х умовах... — аб… …мислові регіони роздавле… …ми роками будівництва ко… …абезпечення уявної єднос… …ер же, не маючи реальних … та іншу продукцію, знеси… … й поглибивши шахти до …, отруївши всіх і все, ми …потрібні. І це називається … самостійністю, підсумок …ин — безробіття».**

…ог — тринадцять. Ось во…

… відрахування у бюджет …иємств, розміщених на їх…

Протягом двох років перейти до безвідходних технологій, а де це неможливо — перепрофільовувати чи згортати виробництво.

Заборонити будівництво хімічних підприємств над гірничими виробітками.

Підпорядкувати органи охорони здоров'я Верховній Раді України.

Підпорядкувати законодавчій владі природоохоронні й санітарні служби, вивівши їх з-під контролю виконавчої влади.

Посилити контроль за хімічним складом питної води та сільгосппродуктів.

Заборонити у промислових регіонах використання фільтрувальних станцій без сучасних засобів хімочищення води.

Заборонити будівництво полігонів та могильників токсичних відходів над районами підземних гірничих робіт.

Заборонити скидання неочищених промислових вод у будь-які водосховища.

Прирівняти «проливи» хімічних підприємств над гірничими розробками до виробничих аварій, винних притягати до карної відповідальності.

Доручити урядові УРСР розробити комплекс заходів екологічної безпеки існуючих і проектованих ТЕЦ.

Для вирішення комплексу проблем Донбасу створити компетентний постійнодіючий орган.

Визнати Донбас зоною екологічної біди.

Документ підписали В. МОРОЗОВ, В. КРИВЕНКО (обидва—ВО «Артемвугілля»), О. ДУБОВИК (Регіональна спілка страйккомів), В. СЕМЕНІВ (ВО «Красноармійськвугілля»), М. СТАДНИЧЕНКО (ВО «Торезантрацит»), С. КАЛЯКІН («Добропіллявугілля»), Є. ГАВАЛКО («Укрзахідвугілля»), Г. ЄНІН («Свердловантрацит»), О. БАТУЛА («Луганськвугілля»), М. ТИЩЕНКО («Краснодонвугілля»).

Завершується документ так: **«Звертаючи вашу увагу на екологічно катастрофічні проблеми Донбасу, сподіваємось, що Верховна Рада УРСР за економічною вигодою не прогледить загрозу глобальної катастрофи».**

БАЗАРНИЙ ДЕНЬ

Ціни на ринках республіки цього тижня такі:

(в карбованцях)

	Київ	Полтава	Рівне	Кременчук	Косів
Яловичина (за кг)	15	8	8	6	—
Свинина (за кг)	18	8	8—10	6	15
Сало (за кг)	8	4	7	6	7
Сметана (за л)	12—14	5	5	5,5	5—6
Сир (за кг)	10	5	7	4	5
Мед (за кг)	30	20	20	20	15
Олія (за л)	6	4	5	4	—
Картопля (за кг)	2	1	1,5	1	1
Цибуля (за кг)	4	2,5	2	1	—
Огірки солоні (за шт.)	1	—	1	—	—

(За повідомленнями власних кореспондентів «Голосу України»)

Факт і коментар

ДІТИ ШАНУЮТЬ ПАРАДИ

23 лютого воїни Запорізького гарнізону вийдуть на вулиці міста. Так вирішено відсвяткувати чергові роковини утворення Радянської Армії. Коментує це рішення політпрацівник гарнізону В. КЛІШИН:

— Цього дня з 11-ї години до 11.30 у всіх районах міста воїни гарнізону пройдуть урочистим маршем з піснями. Треба, щоб люди не забували: у місті є армія, щоб послухали солдатські пісні, порадили за своїх синів-солдатів. Гадаю, це буде уроком військово-патріотичного виховання для молоді, радістю для дітей — вони люблять військові паради.

— Скільки всього військ вийде на вулиці?

— Небагато, близько 700 — 800 чоловік.

Як повідомила міська незалежна газета «Запорозька Січ», міськвиконком не заперечує проти проведення акції.

Олександр КРИВОШЕЙ,
журналіст.
Запоріжжя.

РЕКОРДИ, РЕКОРДИ...

Перуанець Філіппе Карбонель ставиться до всього в світі з гумором. На конкурсі «Марафон жартунів» він безперервно розповідав анекдоти та інші смішні історії протягом 72 годин.

* * *

На Новій Зеландії були проведені змагання із зворотної лічби. Рахувати треба було «донизу» від мільярда. Переможцем став диктор місцевої телестудії Майкл Даффні.

* * *

Найбільше у світі оглядове колесо крутиться у «Луна-парку» італійського міста Емілія. Діаметр цього гіганта майже 60 метрів, його вісь піднято над землею на 62,7 метра.

Одночасно у кабінах колеса можуть розміститися 264 пасажири.

Напустили в Одесі «імпортного туману» і спекулюють за «договірними цінами».

МАГНІТОФОННІ КАСЕТИ В ОВОЧЕВОМУ АСОРТИМЕНТІ

У один з недавніх суботніх днів стаю до черги за яблуками. Аж тут якийсь молодик, лаштуючись позаду мене, запитує:

— Ви за касетами останній?

— За якими касетами? — не розумію.

— Магнітофонними, — уточнює.

— Не морочте, молодий чоловіче, мені голову, — починаю сердитися. — За яблуками стою.

— А ви протріть очі, — не здається той. — Це ж черга за касетами.

Аж тепер помічаю, що дехто й справді відходить від прилавка не з городиною та садовиною, а з... магнітофонними касетами в руках. Що за чудасія? Ніколи ще не бачив серед асортименту, що його пропонують овочеві магазини, такого товару. Хто й на якій грядці його виростив? Запитую про це продавщицю.

— Жарт не зовсім доречний, — відрізала вона, — Завіз касети наш торг по імпорту — от і продаємо.

— А звідки така ціна — вдвічі вища за державну? — киваю на прилаштовану до столового буряка етикетку, на якій написано: «Касети магнітофонні імпортні. 1 штука — 9 карбованців».

— Ціна договірна. — не без роздратування відказує продавщиця. — А чому саме така — я звідки знаю.

На цьому розмову припиняю, бо ззаду вже напирають: базікати, мовляв, прийшов чи щось купувати? Та бажання дізнатися, звідки з'явилися в овочевому асортименті касети, не полишає. Вже в корпункті сідаю до телефону, дзвоню в одну організацію, другу. І тут з'ясовується, що цим цікавлюся не лише я, кореспондент газети. «Слідами» імпортних касет уже йдуть одеські чекісти. Саме з їхньою допомогою і вдалося невдовзі відповісти на низку вельми цікавих запитань.

— У ході проведених нами перевірок, — розповів заступник начальника Управління Комітету держбезпеки УРСР по Одеській області В. Кондратов, — з'ясувалося, що деякі організації досить своєрідно розуміють дозвіл на зовнішньоекономічну діяльність. У той час, як із багатьох країн прагнуть надати нашим людям допомогу продовольством та іншим украй необхідним, дехто налагодив неправомірне вивезення за кордон дефіцитних товарів, у тому числі й продуктів харчування. В обмін, начебто, на ще більший дефіцит в інтересах нашого загального блага. Та це, якщо копнути глибше, не зовсім так.

Ось який бізнес налагодило, наприклад, оптово-роздрібне об'єднання «Одесаплодоовочторг» на чолі з його директором В. Степаненком. Торік воно вивезло за кордон 4,5 тисячі тонн томату-пасти. Невже в об'єднанні її перевиробництво, а магазини затоварено цим продуктом? Де там! Свій план переробні цехи об'єднання виконали менш ніж на три чверті. За державними розцінками томату-пасти в Одесі давно ніхто не бачив — усюди діють лише договірні: за півлітрову банку платять люди не 45 копійок, як зазначено на етикетках, а 1,5 карбованця. І при тому «Одесаплодоовочторг» скуповує всюди томат-пасту у великих кількостях та й відправляє її за кордон. До речі, то не єдиний продовольчий товар, який там було реалізовано. А що ж одержали взамін? Ті ж касети. А ще — відеомагнітофони, різні парфюмерні вироби. Найдефіцитніший товар розподілили, звичайно ж, між працівниками торгу; дещо, аби напустити туману, дали у вільний продаж за договірними цінами. Запитати б: хто це з ким домовлявся? Одне слово, своя сорочка ближче до тіла: збагачуйся, отоварюйся, хто як може. Незважаючи на закони, на елементарну порядність, плюючи на інтереси всіх, хто стоїть по той бік прилавка.

Керівники «Одесаплодоовочторгу», підлеглі йому організації сподівались і далі розширювати такі вигідні для самих себе експортно-імпортні операції, та завадили чекісти. Це вони не дали змоги відправити за кордон уже підготовлені вантажі — закуплені в різних областях республіки горіхи та часник на суму 1 мільйон карбованців. Тобто поставили заслін перед звичайнісінькою спекуляцією перекупників, які хотіли на те, що ціни на горіхи на одеському «Привозі» з 4 карбованців підскочили до 8—10. Дефіцит!

Є немало й інших, не менш обурливих фактів. Удень з вогнем не знайти в магазинах Причорномор'я електроламп. Вечорами люди вже при свічках сидять, а ізмаїльське міське управління торгівлі вивозить за кордон понад 1,6 мільйона штук. А разом з лампами — й 200 кольорових телевізорів, 150 холодильників «Мінськ». Кому не відомо, що люди в насроками за ними в чергах стоять? Вивезено немало й інших дефіцитних товарів: електрокаміни й вентилятори, газові балони і цвяхи, телевізійний кабель і посуд. «Зайвими» виявилися, хоч як це дивно, десятки тонн маргарину, фруктового соку... Що ж це ви робите, недобрі люди? Коли про це запитали в керівників торгу, то у відповідь почули:

— Маємо на те повне право згідно з укладеними контрактами на прикордонну торгівлю. На основі взаємної вигоди...

Вигода, вочевидь таки є. Але для кого? З Болгарії й Румунії до Ізмаїлу завезли, в обмін на весь отой дефіцит, про який ішлося вище, невеликі партії одягу та 80 комплектів меблів. Чи ж не зрозуміло, що рядові покупці цього не те що не могли придбати, а й у вічі не бачили?

А куди ж дивиться ізмаїльський міськвиконком? Та туди ж, за кордон. Бо всі ці більш ніж сумнівні угоди здійснюються не без його відома.

Оскільки про виявлені факти, як запевнили в Управлінні Комітету держбезпеки, повідомлено радянські та правоохоронні органи, то, будемо сподіватися, ділки дістануть таки заслужене. І все ж непокоїть інше. Щодня від союзного і республіканських парламентів до місцевої Ради ведемо мову про необхідність посилення боротьби з тіньовою економікою, маючи на увазі якихось аж надто законспірованих мафіозі, а з відома багатьох службових осіб здійснюються звичайнісінькі афери в інтересах таких же самих кланів, тільки легальних, на ймення «трудовий колектив». Дехто скаже: цілком нормальне підприємництво, бізнес. Не знаю, можливо за справжніх ринкових відносин подібні операції й вважаються звичними. Але ж запитайте про це сьогодні отого робітника, якому «пощастило» при розіграші витягти картку на придбання холодильника, та вже кілька місяців ніяк не може його купити, оту домогосподарку, яка, щоб зварити борщ, повинна втричі переплачувати за ту ж томатпасту. Це бізнес для тих, кому випало стати біля розподілу й реалізації товарів за рахунок усіх інших.

То, може, щось-таки негаразд у нашому законодавстві, хоча щодня приймаємо все нові й нові закони та укази? У відповідальності й принциповості місцевих Рад, до яких, здавалося б увійшли наші найдовіреніші депутати? Нарешті в кадровій політиці тих же Рад, оскільки висунуті і затверджені ними керівники торгівлі дозволяють собі отакі «вільні вправи»? Кажемо: треба захистити споживача. Від кого? Нерідко таке запитання, на жаль, сприймається як риторичне. Але ж останні рейди працівників держбезпеки, міліції, робітничого контролю засвідчують: захистити від цілком конкретних осіб, які прагнуть нагріти руки на наших з вами бідах.

Георгій ВОРОТНЮК,
власний кореспондент «Голосу України».

Одеська область.

ЩОДНЯ ВІД СОЮЗНОГО І РЕСПУБЛІКАНСЬКОГО ПАРЛАМЕНТІВ ДО МІСЦЕВОЇ РАДИ ВКЛЮЧНО ВЕДЕМО МОВУ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ БОРОТЬБИ З ТІНЬОВОЮ ЕКОНОМІКОЮ, ПРО ПРОДОВОЛЬЧУ ДОПОМОГУ ВІД ЗАХОДУ, А З ВІДОМА БАГАТЬОХ СЛУЖБОВИХ ОСІБ ОДЕЩИНИ ВИВОЗЯТЬ ЗА КОРДОН ЧИСЛЕННІ ПРОДОВОЛЬЧІ ТОВАРИ І ПРЕДМЕТИ ПЕРШОЇ НЕОБХІДНОСТІ.

Хоча у вітчизняних овочевих магазинах торгують імпортними магнітофонними касетами й іноземні красуні витісняють наших ударниць з Дощок пошани, але ж досягнення науки і техніки у нас свої, не імпортні, не італійські!

Фото Богдана ПРИМАКА, Андрія КОТЛЯРЧУКА.

ДОБРОМ ЗІГРІТЕ СЕРЦЕ

Так уже доля розпорядилась: мали Сипаткіни сина-одинака Сергія, а протягом якогось року стало в них аж шестеро дітей. Правда, щасливий батько зустрічав маму з поповненням не на порозі пологового будинку: разом з дружиною довелося їм переступити пороги багатьох інстанцій, аж доки не з'явилися в їхній сім'ї ще два сини і три доньки.

Сергія, можна сказати, виростили, він уже повернувся з армії. А ось молодшим потрібні увага й родинне тепло в подвійній дозі: адже досі вони були обділені такими звичайними сімейними атрибутами. Оксані й Людмилі по дванадцять років, Данилові — одинадцять, Валику — шість. Ще одна Людочка — наймениша, їй усього чотири роки.

Живуть Сипаткіни в невеличкому селі Бзові Баришівського району на Київщині. Михайло Петрович працює інженером у місцевому радгоспі, Лариса Миколаївна — домогосподарка. До речі, живність ніколи не переводилась на їхньому подвір'ї, а тепер, коли сім'я так побільшала, довелось розширювати і господарство. Є в них корова, поросята, кури, качки, індики. Одним словом, хоч із харчами в країні й сутужно, дітям Михайла Петровича та Лариси Миколаївни голод не загрожує. З іншими дефіцитами — також пощастило. Недавно в багатодітної родини побували гості — представники Генерального консульства Німеччини в Києві та обласного Дитячого фонду. Вони привезли подарунки — одяг, взуття, іграшки, цукерки, які передали українським дітям з баварського міста Доннаувортa. Маленькі Сипаткіни ще не відчувають політичних нюансів: доки дорослі похитували головами, — бач, до чого дожились, якби не іноземці, діти забули б смак цукерок, — вони щиро раділи обновам і їли солодощі.

Ігор ПЕТРОВ.

Фото автора.

— Ви запитували

ЯКЩО ТРОЄ ДІТЕЙ

Шановна редакція!

У мене троє неповнолітніх дітей... Чи маю я право одержати посвідчення багатодітної матері й користуватися відповідними пільгами? Скажімо, щоб моїх малят обслуговували в магазині «Дитячий світ», щоб я мала змогу якось придбати пральну машину, холодильник та інші вкрай необхідні речі?

Т. ЛАСТОВСЬКА.

Черкаси.

* * *

У Міністерстві соціального забезпечення УРСР редакції повідомили:

На жаль, якогось чіткого державного законодавства — союзного чи республіканського, яке б визначало статус багатодітної матері, досі не існує. Поки що це вирішують на місцях Ради народних депутатів. І вирішують по-різному. У Києві, наприклад, в одних районах багатодітною вважається мати, яка має троє дітей і більше; в інших — четверо і більше, а в окремих — п'ятеро... Подібне має місце і в ряді областей республіки. Напевне, депутатам Верховної Ради УРСР у своїй законотворчій діяльності слід звернути на це увагу.

«НЕХОРОШІ» КВАРТИРИ

«ВОНИ ЛЮДИ ЯК ЛЮДИ... КВАРТИРНЕ ПИТАННЯ ТІЛЬКИ ЗІПСУВАЛО ЇХ».
(М. Булгаков, «Майстер і Маргарита»).

За кількістю прописаних слуг народу революційний Печерськ давно обігнав усі разом взяті райони столиці. Тільки чомусь господар — простий київський люд обізвав відомчі будинки на його тісних вулицях «царськими палатами». Хоч які ще палати? За логікою, швидше «людські». Та справа, власне, не в назві — у подарунку.

Ні, я не маю на увазі «передані трудящим столиці» лікувальні заклади Головного четвертого управління МОЗ (над цим «презентом» ті самі трудящі вже «відсміялися»). Вперше всупереч славним традиціям на Печерську порушувався номенклатурний закон — господаря впускали в «людську». Шість з однадцяти споруджених на замовлення управління справами ЦК Компартії України, Ради Міністрів та Держплану республіки будинків по вулиці Старонаводницькій дарувалися трудящим. Як не крутилися солідні замовники, а змушені були «скинутися на гласність» — передати Київському міськвиконкому 530 квартир цільовим призначенням: для інвалідів Великої Вітчизняної війни, воїнів-афганців, багатодітних сімей, одним словом, людей, які давно заслужили не абстрактне право на.., а конкретне житло.

Кияни добре знають «подарункову» епопею з публікацій у «Вечірці» — «Царське село» (13.04.90 р.) та «Знову розплачуватися «афганцям»?». (24.09.90 р.). Для некиян коротко розповім. Справедливим розподілом квартир мала зайнятися спеціально створена при міськвиконкомі комісія. Доки вона оптом ловила гав, інспектор управління по обліку, розподілу житлової площі та керівництву житлово-будівельними кооперативами Л. Паралов (як кращому спеціалістові йому доручено було вести ці будинки) вроздріб махлював ордерами. Ще й сам зі справді похвальною професійністю записався в новосели. Довелось «для справедливості» залучати ще й прокуратуру.

Третій будинок заселили без пригод. На решту — кілька сотень квартир — нетерпляче чекали кілька тисяч сімей. Старонаводницька стала притчею во язицех. І президія міської Ради оригінально вирішила — для остаточного встановлення справедливості передати ці злощасні будинки в оренду іноземцям за валюту. І ніяких проблем: квартир однаково для всіх не вистачить, а «не дерев'яні» гроші місту як знахідка. Правда, підприємливим батькам міста і в голову не прийшло шукати валютних джерел в іншому місці, хоча б на тому ж Печерську...

Але до щедріших «подарунків» гласність не доросла. Валюту місто заробило на інвалідах. (Виходить, ось де скарби закопано. Тепер не збіднімо: кого-кого, а скалічених маємо вдосталь). Заробили, правда, менше, ніж передбачали: колишнім воїнам вдалося відвоювати в зарубіжних дипломатів та спеціалістів два будинки. Перемогу відсвяткували... черговою ворожнечею — в атаку один проти одного рушили два покоління солдатів.

Скалічені хлопці з виконаним «інтернаціональним» обов'язком вимагають хоча б «житлової» компенсації за політичні помилки держави. Ветерани Вітчизняної, які донедавна патріотично пишалися гідними продовжувачами бойових традицій, раптово прозріли. Несправедлива, кажуть, це війна. Які ще їм пільги?

— Хіба я воював гірше, ніж «афганці»? Та й як можна порівнювати війну в Афганістані з Великою Вітчизняною? — майже риторично запитав мене один з претендентів у новосели М. Даниленко (мовляв, самі знаєте — не порівняти).

Миколі Сидоровичу спочатку пощастило: потрапив до списку бажаючих одержати квартиру на Старонаводницькій. Мав усі дані для «вибраного» контингенту — інвалід війни другої групи, орденоносець, єдиний у місті ветеран, який брав участь у знаменитій зустрічі з американськими військами на Ельбі в квітні 45-го. І тепер, приїжджаючи до Києва, ветерани з США намагаються неодмінно зустрітися з «комрадом Даниленком». Але жодного разу, незважаючи на потепління міжнародної обстановки, Микола Сидорович не приймав гостей вдома. Соромно перед союзниками. Живе, по суті, в комунальній квартирі: 52 квадратних метри на три сім'ї. Та й справа не лише в престижі — після контузії на фронті та двох «мирних» інфарктів здоров'я інваліда потребує «інтиму».

На квартирному обліку при Дарницькому райвиконкомі він стоїть уже три роки. Ось-ось підійде черга на житло, але... не «царське».

— У цегляному будинку на Старонаводницькій я почуватиму себе набагато здоровшим. У панельному задихаюсь — серце вже зовсім здає. Невже не заслужив у держави хоч останні роки прожити вдома, а не в лікарні?

— Заслужив, — офіційно втішив його в листі в 1989 році тодішній голова міськвиконкому В. Згурський. Начальник управління (керівник віртуоза-інспектора Паралова) І. Макаревський був обережнішим: «Питання про надання Вам житлового приміщення буде розглянуто комісією з урахуванням умов проживання, часу перебування на квартирному обліку й додержанням принципу соціальної справедливості». Ось так. Як дотримувалися цього принципу — читай вище.

— Бачите, — хапається за серце інвалід, — «афганцям» є, хоч багато з них стали на чергу пізніше, ніж я, а мене викреслили. Чому?

Боже, до якого ж стану нас треба довести, щоб шукали причину серед наслідків, ворогів — серед скривджених, як самі. І нагадує наша країна всесоюзну «нехорошу» квартиру, де штукар-Сатана переставив усе з ніг на голову. Відбирають у слабших: так простіше. Захищають сильніших: так безпечніше. І зачохлена Справедливість, як і Рівність, Щастя, Братерство, припадає пилом до туманних кращих часів.

...Історія з будинками не закінчилась. Ось-ось розподілятимуть ордери в четвертий. Знов закипіли пристрасті. Кому? Хто конкурент?

Були б ми люди як люди. Якби ще й квартирне питання не псувало нас.

Людмила КОХАНЕЦЬ,
спеціальний кореспондент «Голосу України».

Позивні футбольної весни

СКА ПОТРЕБУЄ ДОПОМОГИ

Минулого року футболісти київського СКА після кількарічної перерви знову з'явилися в турнірі команд першої зони другої ліги і посіли одинадцяте місце. Що само по собі — не такий уже й поганий результат.

Утім, навряд чи він задовольнив прихильників клубу. Адже 1980 і 1983 років армійці вигравали чемпіонати України і навіть кілька сезонів виступали в першій лізі.

— Чи до снаги СКА повернути собі з часом утрачені позиції? — саме з цього запитання розпочалася наша розмова з наставником киян Сергієм Качкаровим.

— Я очолив команду перед початком сезону-88, коли армійці вилетіли з другої ліги до турніру колективів фізкультури. Насамперед довелося терміново впливати на психологічний клімат у клубі, переглянути систему тренувань, підвищити вимоги до гравців. Здавалося, задумане вдалося реалізувати. Армійці виграли турнір у своїй підгрупі й вийшли до фіналу змагань. Але там спромоглися посісти лише четверте місце. І лише наступного сезону нам вдалося здійснити мрії, вибороти путівку до другої ліги.

Те, що виступи в ранзі майстрів почали в значно оновленому складі, явище для армійської команди цілком звичне. Отож, прямо в процесі чемпіонату довелося награвати ланки, створювати новий ігровий ансамбль. Утім, змагатися на рівних із досвідченими і добре вкомплектованими командами-суперницями, оточеними юрбою спонсорів, було, повірте, вкрай важко. Але завдання закріпитися в лізі, показати серйозний футбол нам таки вдалося.

— Як СКА готується до нового сезону? Чи має для цього необхідні умови?

— Підготовку до чемпіонату та розиграшу Кубка України розпочали ще наприкінці грудня. Футболісти пройшли медичне обстеження. Тренувалися в залі та на повітрі. Провели й кілька контрольних поєдинків на гаровому полі Київського стадіону СКА. Мали змогу також узяти участь у турнірі, який проходив в Алушті з 2 по 9 лютого. Окрім нас, там грали ще й «Кривбас», СКА (Одеса), «Шахтар» (Павлоград), «Суднобудівник», «Десна», «Полісся», «Тігіна» (Бендери) і дублюючий склад запорізького «Металурга».

І все ж наша команда, маючи мізерні джерела фінансування, змушена заощаджувати кошти й віддавати перевагу підготовці вдома. Зокрема, ми зіграли контрольні матчі в Миронівці з місцевою «Нивою» — 6:3 та «Променем» (Біла Церква) — 4:1, виступали в Іванкові в турнірі з міні-футболу.

— Які зміни відбулися у складі?

— Доводиться практично створювати нову команду, бо велика група футболістів, відслуживши, звільнилася в запас. До інших клубів пішли Колесников, Вачиля, Пантилов, Цюра, Яблонський, Лютий, Омельчук, Бояр, Шинкарьов, Яцик, а весною до них приєднаються ще й Козуб, Попов та Мошевич.

Є й поповнення. Тренуються з нами захисник Козаченко з Сімферополя, півзахисники Кармелюк з донецького «Шахтаря» та Мар'янов з «Нарта» (Ставропольський край), нападаючі Мизенко з кіровоградської «Зірки», Коровін із Сахаліна та Шеметєв з сімферопольської «Таврії». Розраховуємо ще на кількох гравців.

Проте, окрім кадрових, у нас багато ще й інших проблем. Як кажуть, ми голі й босі. Коштів немає, навіть нормальна спортивна форма відсутня. Протягом десяти років команда їздить по республіці в автобусі, який уже давно потребує капітального ремонту. Варто сказати й про те, що і тили наші куці. І це не дивно, бо ще 1989 року було розпущено армійську ДЮСШ.

— Все це, звичайно, серйозні проблеми. Тоді які ж ваші плани на сезон?

— Досвідчених гравців, я вже говорив, не маємо. За нас виступають виключно 18—19-річні військовослужбовці. Але і за таких умов ставимо на меті обов'язково бути в десятці...

Розмову вів Анатолій ЧЕБОТАРЬОВ.

З ПОТОКУ ПОВІДОМЛЕНЬ

ДИНАМІВЦІ В СЛОВАКІЇ...

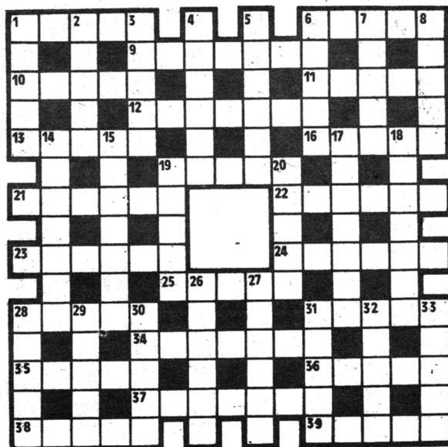
Футболісти київського «Динамо» провели товариський матч з клубом «Букоза» у місті Вранові (Східно-Словацька область). Перший тайм завершився внічию — 0:0. А у другому перевага киян була більш помітною. Вони провели два м'ячі, на які господарі відповіли одним — 1:2.

...А РАЦ — В УГОРЩИНІ

Як повідомило агентство МТІ, півзахисник київського «Динамо» Василь Рац незабаром одягне футболку популярного будапештського клубу «Ференцварош». Угорську команду можна привітати з солідним поповненням, а нам доведеться гадати: хто замінить Василя у середній ланці «Динамо»? До речі, контракт з «Ференцварошем» Рац підпише найближчими днями. Будемо сподіватися, що він приживеться в угорському клубі.

ПРОТАСОВ Б'Є ВЛУЧНО

Команда О. Блохіна — «Олімпіакос» вдало зіграла на виїзді з клубом «Левадіакос». Переможний гол забив Протасов.

КРОСВОРД

ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 1. Теоретично допустима елементарна частинка. 6. Хокейний клуб. 9. Місто в Чехо-Словаччині. 10. Шаблон. 11. Український письменник, культурно-освітній діяч, вчитель М. Коперника. 12. Рідне місто знаменитої Роксолани. 13. Дерево родини вербових. 16. Жанр середньовічної ліричної пісні. 19. Литовка-полонянка, дружина Петра I, імператриця, за якої було відновлено гетьманство на Лівобережній Україні. 21. Найм устаткування, землі. 22. Колишній футболіст київського «Динамо». 23. Спосіб полювання. 24. Комп'ютерна «мова». 25. Почет. 28. Народні збори в Стародавній Греції. 31. Вірменський художник. 34. Місце ув'язнення останнього кошового отамана Запорозької Січі П. Калнишевського. 35. Сторона прямокутного трикутника. 36. Біла мінеральна речовина. 37. Латиноамериканська країна. 38. Гірський перевал у Болгарії. 39. Копчене м'ясо.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. Ваза для квіткового горщика. 2. Племена, які в давнину жили на Нижньому Дніпрі. 3. Висушений м'якуш плодів кокосової пальми. 4. Притока Дніпра. 6. Гірська коза. 7. Частина руки. 8. Канат. 14. Один з головних богів у східних слов'ян. 15. Химерна істота у грецьких міфах. 17. Старовинний екіпаж. 18. Драматичний твір Лесі Українки, опублікований лиш недавно. 19. Киргизький епос. 20. Одноклітинна тварина. 26. Поземельна міра в 16—17 ст. 27. Український автомобіль. 28. Одиниця виміру друкованої продукції. 29. Син Тараса Бульби. 30. Ядуха. 31. Кінь сивої масті. 32. Автор картини «Запорожці пишуть листа турецькому султанові». 33. Мати-страждальниця.

ВІДПОВІДІ ДО КРОСВОРДА, надрукованого 9 лютого.

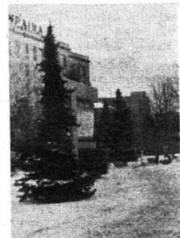
ПО ГОРИЗОНТАЛІ: 1. Космос. 5. Корнет. 8. Опока. 9. Стан. 10. «Арго». 11. Ґалаґан. 16. Сова. 18. Акорд. 20. Рама. 22. Лука. 23. Тура. 24. Коса. 25. Марш. 26. Гарт. 28. Скло. 29. Кама. 30. «Думка». 31. Теза. 34. Грамота. 39. Норд. 40. Коса. 41. Мороз. 42. «Тронка». 43. Атлант.

ПО ВЕРТИКАЛІ: 1. «Космос». 2. Стан. 3. Сова. 4. Коса. 5. Кама. 6. Норд. 7. Тронка. 12. Лука. 13. «Гарт». 14. Галаган. 15. Грамота. 17. Опока. 18. Акорд. 19. Думка. 21. Мороз. 27. Тура. 28. Скло. 29. Корнет. 32. Атлант. 33. Арго. 35. Рама. 36. Марш. 37. Теза. 38. Коса.

ПОГОДА

21, 22 лютого погода на Україні істотно не зміниться. Очікується погода без опадів. Уночі та вранці місцями туман, на дорогах ожеледиця. Вітер змінних напрямків, 2—7 метрів за секунду. Температура вдень від 3 морозу до 3 градусів тепла, в Криму до 9 тепла. Вночі 6—11 градусів морозу.

По Києву та області сьогодні вдень без опадів. Уночі та вранці місцями туман, на дорогах ожеледиця. Вітер змінних напрямків, 2—7 метрів за секунду. Температура близько 0.

НАД НОМЕРОМ ПРАЦЮВАЛИ:

Заступник головного редактора — Олександр Білик.

Чергові редактори — Володимир Олефіренко, Володимир Рубчак.

Автори макета Анатолій Мироничев, Леонід Підлужний.

Випусковий — Леонід Клюско.

Оформлення — Володимир Кисельов.

Коректори: Леся Онищенко, Валентина Лукащ, Євгенія Оратовська, Олена Чоповська, Галина Каблак.

Верстальники: Тетяна Балюк, Алла Будникова, Марія Солодюк, Ольга Яценко, Анатолій Артеменко, Сергій Скаженюк.

Лінотипісти — Тетяна Мухіна, Наталія Позняк.

* * *

Ордена Леніна комбінат друку видавництва «Радянська Україна», 252047, Київ-47, проспект Перемоги, 50.

Індекс 60955.

Тираж 166.150.

Передплатна ціна на рік 19 крб. 80 коп.

Зам. 03150361.